Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 29 ОКТЯБРЬ, 1981 ШУ. ● № 129 (6519). ● Мах 2 кеп.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузача цIейна сийленца накъабахара шоай хьинари кизи кхо ца беш къахьегаш ба Нохч-ГIалгIайчен бурувдеттараш. Дика къахьегама совгIат кийчдаь накъабоагIа уж цу дезача денна. Шера планах лаьрхIачул совгIа ялх эзар метр бурув тоха дезаш хиннача 6700 метр тохад, техкай 21 скважина, болх бе йолаялийтай 24 скважина, планах йолаялийта езаш хиннар 17 мара йоацача. Бурув тохара сухал лаккхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув деттачи остех, балха ханах биэзе пайда ийбарех ер шу доладелча дена пачхьалкхенна планал совгIа 780 эзар сом пайда баьб. Бурув тохара коммерчески сухала задани а дина тIехкхоачашъяьй.

БУРУВДЕТТАРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Уж толамаш даха цар вIаштIехьдоал «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача инициативех йола социалистически яхь йоаржаярах, торонехи кхоачамехь бизза пайда ийбарах. Керда техника, дикагIйола технологи, балха методаш, яхье хьалхалаттарий опыт бурув тохача шерра юкъе а кхувлаш, тIа-тIа тоаду цар шоай производственни хьинкамаш.

«Шера 5 эзар метр бурув а тохаш 1,5 шера скважина йистелакха» яхача девизах «Грознефть» объединенерча бIаь гаргга йолча бурув деттача бригадех 19 коллектив я къахьегаш. Из чIоагIа найдаме хилар къаьтта хьаьжех Нохч-ГIалгIайчене деррига тохаш долча бурех 31 процент цар цар тохаш хилара.

ТIехкIоарга скважинаш йоахача сиха бурув тохара йоккха опыт а Iоаль, башха дика толамаш доахаш я дукха буровой коллективаш. Царех я ворхI беттен нийс дийнахьех 5 эзар метр бурув теха йола Горячеводски УБР-ра В. К. Дудин керте латтача буровой коллектив, бархI бетта пхи эзар метр бурув теха Грозненски бурув тохара балхий управленера А. Г. Мау керте латта бригада. Графикал дикка хьалха а яьнна 5800 метр кIоарга бурув тоха дезаш скважина йоаккхаш я Малгобенски УБР-ра буровой начальник Хилухаев керте латта коллектив. Шерал чухьнахьарча хана 5 эзар метр бурув техарех я С. Д. Мадаев, В. А. Коньков, Т. К. Залялутдинов, И. М. Шулишин, К. М. Ковалев, кхыбараш керте латта коллективаш.

Социалистически яхье хьалха латтача буровой коллективний опыт, дикагIйола балха методаш йоазийтара дукха болх бу Ленина орден лелавча «Грознефть» производственни объединене кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Каст-каста производственни совещанешка, бурувдеттарий собранешка юкъ яхье хьалхалаттарий опыт, приемаш, методаш. ДикагIйолча опыта школаш чакхъяхийтай бIаьш болча бурувдеттарашка, цар гIончашка. Каст-каста объединене арахеца дикагIйолча опыта листокаш, тIаккха уж дIайоаржаю ерригача буровойшта юкъе.

Бурув тохача цхьаккха хIама а дац лоадам боацаш ларкIа йиш йолаш. Даим терко е езаш гIулакх да бурув тохача аареш ца хулийталга, Iалашен техникаена керагIдийнараш ханнахьа производствана юкъехкулалга. Хидданза организаторски кхетамех болх бе беза яхье хьалхалаттача коллективашца нийсъяла гIерта бригадаш дукхагIа хилийтара. КПСС ЦК могаль йола Тюменски мехкдаьттахой инициативех хьаллаьца бола республикера бурувдеттараш декхарийла ба мехкдаьтта запасаш совъяха, къахьегамен производственни дисциплина тахкерашца цIенхаштта къовсам лоаттаба.

Бурувдеттарашта материально-технически Iалаша елга, цар бытови хьалаш тоаде декхарийла ба бурув тохара балхий управленей кулгалхой. Лаьттанчена техкараш къахьегама вахташта дIакхувлаш а уж цIакхувлаш йолча общественни транспорта болх цIенхаштта тоабе безаш ба. Цу даькъе бокха бехктохкам тIалатт Нохч-ГIалгIай транспортни управлене кулгалхошта. Бурув деттача новаторашта, рационализатораштa керагIдийнараш тIехьа а ца тетташ юкъехкувлара, балха тIа йийслу кхоачамбоацараш дIадахара оарцагIбовла беза инженерно-технически болхлой, ВОИР-а юкхьанцарча организацей кулгалхой. Бурув тохача норма хIоагIачул дукхагIа балха ха йоаелта цIендаь дIадахийта деза.

ХIара УБР кулгалхой, общественни организацей сийлен декхар да старогрозненски бурувдеттарий инициативах къахьега коллективаш дукхагIа хулийталга. Цу лостамах дукха организаторски кхетамех болх бе беза цар. ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера плана тIанйца декхараш толамца кхоачаш да деш цхьаккха буровой коллективаш хила йиш яц.

НОВ. Н. П. МИХАЙЛОВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ РАЦИОНАЛИЗАТОР» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Рационализаторски балха тIехь доккхий гIулакхаш керагIдувларах, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни рационализатор» яха сийлен цIи йойла нов. Михайлов Николай Петровича — «Красный молот» яхача Грозненски машинаъеча завода керттерча конструктора отдела машинашта тохкамаш деча группа кулгалхочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1981 шу, 26 октябрь.

Советски Союза къахьегамхой! Социалистически яхьа байракх лакхагIа айе!

Пятилетка заданеш кхоачаши тIехкхоачаши ефъя вай!

ПайданегIеи дикагIеи болх бар-вай патриотически декхар!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

БЕХКТОКХАМЕ ЭКЗАМЕН

Дикача гIулакхашца МалгIалбика мехкдаьттахошта юкъе цIи хеза я скважинашта лаьттан кIалха капитальни ремонт яра йола мехкдаьтта промышленноста ветерана А. Д. Коноева кулгалду комсомольско-кагирдой бригада коллектив. ДIадхача пятилетка программе 1979 шера кхоачашъяьяр хьонача ремонтникаша.

Шоай балха тIа бехктокхаме экзамен дIалуш я хьалха латта коллектив цхьайттагIча пятилетка хьалхарча шера а. Бокха тешам бенаб бригадана мехкдаьтта дукхагIа даккхара лоаттабеча къовсаме лоархIаме дакъа лаца, цудухьа массехк бетта къахьегаш ба уж № 916 йола болх ца беш лаьтта скважина болх бе йолаялийтара.

«Геттара бехктокхаме ба тха болх — яхаш, дувц бригада кулгалхочо. — Цкъарчоа, мехкдаьтта доаккхача скважинашна ремонт еча вай мехка цIаькха ца хиллача кердача установкаца болх бе беза тха. ШоллагIчоа, саьгал доалла мехкдаьтта даккхара болх юкхьанца тха бригада коллективо дIаболабеш ба.

Ала деза «Индъенна» саьгала «Малгобекнефть» НГДУ «дагайохар» шаьгха хинна хIама ца хилар. Цуйна ремонт е йолаллехьа мехкдаьтта сероводородах мукъа даккхара технически решеней йизза комплекс кхоачанъе йийзар. Масала, саьгал доалла мехкдаьтта гулдаран дIадахийтаран оборудовани вIашагIъелла керттерчар грапин установка. Мехкдаьтта саьгалах цIейдира йола установка эксплуатане дIаяла кийчъеш я Вознесеновски газ чакхйоахача заводе. ХIаьта № 916 йола установка балха юкъейоалаяра тIехкъара кийчоп балхаш чакхдоалаш латт.

— Тха бригадана хьалгIчарех цхьа объект я из — йолх комсомольско-кагирхой коллективна комсорга бурувдеттачо Галаев Хассна — чоалханеца оборудованеца тха болх бувзабенна хиларах довзаш да из. Хало кхыча бахьанце я. Бурувдеттараща дитача мийш тIайх мукъалкхха йийзар скважине. Геттара дукха халонаш яийсьелар устьевой тIай дIадоаккхаш. Цементо чIоагIъелар из. ЛаьрхIа йола метчикаши кхыйола инструменташ Iалашъе йийзар тха. Дукхаза йша йохийр скважина.

Скважинашта лаьттан тIоачашкара капитальни ремонт еча цехе Галаев Хассна болх бу ворхI шу даьннад. Цу юкъа тIехдика бурувдеттар хиларал совгIа районна къонача мехкдаьтта доахараштa юкъе шин сийле яьккхай во. «Малгобекнефть» НГДУ комсомольски организацие кулгалхо хинна из.

Бригада доахачи къахьегама толамий лоархIаме дакъа кхоач бурувдеттараштa Разматов Георгена, Шемётов Михаила, бурувдеттарий гIончашта Джиев Махьмада, Берсанов Саварбина, Котиков Валерена. Цар массане а доаккхал ду района дикагIйолча мехкдаьттахочо Коноев Алексей Давыдовича шоашта шийн говзал хьахьийка хиларах, хIаьта хьоажмча ше а раьза ва шин гIончашта. Шин гIулакх цар дIахо дIнхьоргхиларах, моллагIа хало цар лоаргхиларах тош из.

О. МУРАТОВ.

Хургболча хьувкъама йоакхо еш

Республика колхозийн совхозийн кхашка чуйна йоалаш латт тIехьа кхачаш йола бIаьсти дIайийна культураш.

БIарча хьайнцача республике 84 эзар гектар е планах 52 процент лаьб аьхай. Лаьтта кийчдара темпаш соахкарчул лаккхагIа пле а цхьадолча боахамаша дина хьувкъам кхебара чIоагIа лоархIаме йола из агротехнически мероприяти чакхъяккхара дикагIйола ханаш тулйийт.

Октябрь бутт чакхбоалаш латте а Малгобекски, Назрановски, Наурски, Ножай-Юртовски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районий боахамаша хьагIадоагIача шера бIаьсти культураш дIаера яьха лаьтта цу гIулакха хьакъоастадаьхох аханел кIезигагIа да.

Иштта тIехьабисара корта болаш цхьаккха бахьанаш дац. Хьувкъам чуйна баьнначул гIехьагIа кхаш мукъадаьнна тракторни парк хьалхагIа санна йоацаш паргIатагIа я, цхьабакъда хIаьта а лаьтта ахара балхаш эсала лел.

Цу гIулакха лоргIа терхам тIабахийтача боахамашка сихха лаьб оахаш латт. Иштта, Надтеречни районерча механизатораша лаьб ахара план 87 процент кхоачашъяьй, Ачхой-Мартановски района боахамаша — 66 процент.

Сихха лаьб аьха йоаккхилга республика юкъа боахама къахьегамхой лоархIамегIа дола гIулакх да.

ДИКА ХОАМАШ

Сийлахь-боккхача Октябра 64 шу дузача цIейна дика къахьегама совгIат кийчдаь накъабоагIа Назрановски трикотажни фабрика хIамаш тегараш. Ер шу доладелча дена пачхьалкхен планал совгIа цар маьхала яьккхай 326 эзар сома маьха товарий продукци.

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план укх шера 7 ноябрга кхачалехьа кхоачашъе доккхий денхараш тIанйцадар фабрикерча дукхьача болхлоша. ХIанзлехьа шоаш денна дош диза кхоачашдаьд 60 совгIа йолча хIамаш тегача моторнстка. Царна юкъе ба коммунистически къахьегама ударникаш бола Муцольгова Аьсет, Сакалова Маруся, Измайлова Лида, Точиева Марем, инжирий Богатырев-гIар ПаьтIаматн Зайнаш, Малароева Любь, кхы дукха бараш а.

* * *

«Красный молот» яхача завода бIаьш болча болхлоша, дукхача бригадаша дош деннадар цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план Сийлахь-боккхача Октябра кхоазткъа 64 шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъе. 25 октябрга кхоазткъа болхлочо, иаь бригада коллективо кхоачашдаьд из.

ТаIдоагIча шера чотах эзараш сомий маьха продукци ара а хийца хьинаре къахьегаш я йиъалагIча цехера Бербицкий Виктор, Напеев Владимир, Акатовский Вячеслав керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи леласта ихь бригадаш цхьоалагIча цехера Антонов Андрея кулгалдеча правильщикий бригадан коллективаш.

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизах къахьегача Нохч-ГIалгIай респотребсоюза чуйоагIача Грозненски производственни комбината вIаштIехьдаьннад укх шера 21 октябре нтг бетта план 102,8 процент кхоачашъярах рапорт дала. Ер бутт боалехьа планах лаьрхIачул совгIа цо арахецаргья 400 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Заданел совгIа пачхьалкхенна баь пайда 140 эзар сом да. Къахьегама оесарле лакхъяра заданеш тIехкхоачашъяьй.

Б. КОСТОЕВ.

Шера план — ханал хьалха

КПСС XXVI съезда исторически решенеш толаме кхоачашъяра деррига шоай низаш оарцагIдаьха къахьегаш ба Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхоза хьайбаш леладераш. Укх шера нийс бетта планагIа йохка езар 1915 тонн йолаш пачхьалкхенга еххай 2248 тонн шура е соахка цу юкъа схьачуща нийсвча 684 тонн дукхагIа. ХIаьта нарча шера нийс бетта хIара кхоабеча IаттагIара 2170 килограмм шура яьккхай. Из а соахка цу юкъа яьккхачул 531 килограмм дукхагIа я.

Толаме кхоачаю пачхьалкхенга дулх доккхара план а. ПланагIа дохка дезар 255 тонн доладеш лекхад 262 тонн.

Кхи ферма коллектив я колхозе деттаи доли доахан кхоабаш. Царна юкъе лаьрхача яхье хьалхара моттиг яьккхай № 3 йолча Алаев Шамас кулгалдеча ферма коллективо. ПланагIа янха езар 735 тонн йолаш нийс бетта 915 тонн шура яьккхай цар доахантара. Толаме къахьет вокх шин фермай коллективаша а. Цу юкъа планах совгIа 123 тонн шура яьккхай Джамалдаева Саймас кулгалдеча № 1 йолча ферма хьайбаш леладераша. ПланагIа янха езар 718 тонн йолаш 830 тонн шура яьккхай Абаев Адлана кулгалдеча № 1 йолча ферма коллективо а.

Республики колхозаша, совхозаша хьайбай продукташ дукхагIа яхара а кийчьяра а лелаьча социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен улга тIа яьккхаш из колхоз.

Из толам баккха хьайбаш леладерий аьтув баьннаб деттача доахана пахаддаш моцен хьаьнен дола доакъар хургдола гIулакх колхоза правлене, парткомо вIаштIехьдаккхарах. Из хилийтара соахка гурахьен укх шера бIаьстан массехк эзар гектара тIа дIайийнар цар дукхен хьаьнен доакъар луш йола культураш: рапс, хьажкIаш, кени горохи, дукхача шерашка тIаоела баьцаш. Цар торо хилийтай доахана цахададаш моша доакъар долаттаде а 28 октябрь хьатIаотташ плана дукха совгIа хьайбаш IаьтагIа дахара эшар Iалашдаь дIаоттаде а. Йол кийчъяьй 2833 тонн, силос — 11552, сенаж — 1650, ча — 4111, витаминни баьца хьоари гранулаш — 1299 тонн.

Йоккха йоакхо ю колхозе дикача фух дола доахан хьалккхедара, уж дукхагIа хилийтара.

Хьайбашта яа доагIара хай хIара кхоабача IаттагIара зоотехнически, ветеринарни гIулакх ду колхоза керттера зоотехник Зенеев Зелим Мовлаевич керттe латтача специалисташа. Къаьстта белгалъяьнний зоотехник — селекционер, КПСС член Голикова Татьяна Павловна. Цун хьалхленца кхедаь ший эзар дикача фух дола шинар декхад республика кхыча боахамашка дIаяхача пятилетке.

Кхоазткъеи фиь доярка я колхозе. ЦаI яц царна юкъе шай план кхоачаш ца еш. Яхье хIара бетта бетта дика толамаш доах. Къахьегама Сийлен III степеня орден еначa Хадызова Толтас, Иващенко Александрас, Белякова Валентинас, Овсянникова Зинаидас, Чеботарева Верас, кхычар. ХIанз цхьайттагIча пятилетка шоллагIча шера чотах къахьегаш ба уж.

Укх шера колхозо пачхьалкхенга схьа шура дукха хIама ца эшаш ерригa цхьоалагIча соргагIа я. Из толам баьккхаб шурий цехе къахьегаш йолча Октябрьски революце орден еинача, КПСС член йолча Курносикиа Мария Ивановнас.

Е корреспонденци кийчъячул тIехьагIа кхы цхьаькха дика хоам бера 1 Мая цIерагIча колхозера. 28 октябрь хьатIаотташ 2420 тонн дIачу а енна иш буттн диъ дин хьалха кхоачашъяьй колхозхоша укх шера пачхьалкхенга шура йохкара план.

С. АУШЕВ.

КРЕМЛЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

27 октябре хилар советско-къулбаседа-йеменски переговораш.

Переговораш йир:

советски оагIорахьара — КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гIулаккий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра, Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова, СССР арахьарча экономически бувзамий Пачхьалкхен комитета председателa С. А. Скачкова;

къулбаседа-йеменски оагIорахьара — Йеменски Iарбий Республика Президента А. А. Салеха.

ДоттагIлен хьале чаккхьяьннача переговорашка массе а оагIорахьара лийцар СССР а ЙАР а политически, экономически, культурни, кхыча доакъошка гIулакхаш леладара, хIаьта иштта дунен халкъашта юкъера актуальни проблемаш, хьалхарча дакъе ГаргIарча Малхбоалене хьалаца юззаеннараш а юйцаш.

Л. И. Брежнева А. А. Салехи раьза хилар шин мехка юкъера гIулакхаш толаме деIаеухаш хилара, цар чIоагIагIа ларй а 1964 шера доттагIленах тIайнца договор, хIаьта СССР а ЙАР а халкъий берката уж дIахо чIоагIдаран шердаран шоаш тIехьа болга хьа а кхайкадир.

Дунен халкъашта юкъера проблемаш юйцача хана дунен тIа кхоьхам чIоагIбалар шоашта йоккха долга хьакхайкадир, хIаьта гераш Iоадар юхасоцадара, ядерни тIема кхерам дIабаккхара, машар чIоагIбара тIадерзадаь машар беача деррига нилаша хьинаре гIулакхаш чакхдахаиза дарг ца хилар белгалдаьккхар.

Переговораш яьраша ГаргIарча Малхбоаленерча хьала къаьстта терхам тIабахийтар. Белгалдаьккхар Iиракало лелаю агрессивни политика а из хьаллуйца империалистически низаш а бахьан долаш цигара хьал дIахо ирдалаo. Цунца дувзаденна хьакхайкадир ГаргIарча Малхбоаленера хьал массе а оагIорахьара цхьан кога тIа даккха дезаш хилар, цунга бода реальни низъ хьабелларгбар цунна хьашт долча дерригача мехкашa. Палестински халкъа законни бакъ дола Палестина мукъаяккхара Организаце лаца, а лоацаш ГаргIарча Малхбоалехах йола Дунен халкъашта юкъера конференци хьеллара.

Iарбий пачхьалкхений а халкъий а хьаштаеца тарлуш йоацача сепаратни тIаьхьа балхий политика дIенкаштта харцахьа лаьрхIар оагIонаца. 1967 шера дIалийцача ерригача Iарбий территореш тIара Израиль дIа-цIенбаь дIаарабаккхара, лараа тIа ГаргIарча Малхбоалене нийсонн чIоагIа машар оттабаре, Палестина Iарбий халкъага боаьонаш хилийтара, цу даькъе шин лоIамегIа йола шоай пачхьалкхе вIашагIйоллара шоаш чIоагIагIа тIехьа хилар хьакхайкадир оагIонаша.

Дунен кхыча районашца а санна мара ГаргIарча Малхбоален районерча пачхьалкхенашца а цхьаккха бIеха уйла хинна а яц е я а яц Советски Союза, белгалдаьккхар Л. И. Брежнева. Советски Союз — деррига Iарбий халкъий дог-уйла цIена йола, лерргагIа йола, шийна пайда ца леха доттагIа, Iарбий мехкий территореш тIа тIема бохаш е гIертац из. Советски Союза лоара цаI да — шийна лоаллахарча ГаргIарча Малхбоалене чIоагIа машар хилар а цаI юкъера хьа ца къоастаеш цу районерча ерригача пачхьалкхенашца дика гIулакхаш хилар а.

Визита итогех оттаьча коммюнике текст кепайоазон тIа араяргья.

(ТАСС).

ДОТТАГIЛЕН ХЬАЛЕ

27 октябре СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР правительства йоккхача Кремлевски дворецe Йеменски Iарбий Республика Президента Али Абдалла Салеха сийна шу оттадир.

А. А. Салехаца цхьана шун тIа бар цунна уллув баьнна баьхка ЙАР пачхьалкхен деятелаш.

Советски оагIорахьара шун тIа бар Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, М. С. Соломенцев, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума а СССР Министрий Совета а председателий заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхьалкхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева шун тIа хиннарашта хьалхашка къамаьл дир.

Жоп луш къамаьл дир А. А. Салеха.

* * *

ЧIоагIа терхам тIабахийта лайгIар Л. И. Брежневеи А. А. Салехеи даьча къамаьлашка, хIаьта уж дIаьхлаь тIоараш дотташ юкъарI а даьхар.

ДоттагIлен хьале чакхдаьлар шу оттаделга.

(ТАСС).

Советий мехка гIолла

Украински ССР. Винницки областерча Калиновски машзаводо арахец автомобилаш Iоновссаяран свенлаех элаш ярая йола техника.

Завода продукци дика йоазаш я СЭВ мехкашка.

Сурта тIа: Румыне дIаяхийта кийчъяьча буртоукладчиний парти.

А. ГОРДИЕВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

* * *

Тольятти (Куйбышевски область). Планах тIех ши эзар совгIа «Жигулеш» арахийцай «АвтоВАЗ» яхача производственни объединене. Болхлошта юкъе шерра даьржад укхаза мехка дика довзаш дола «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «Производственни программа — болх бераш кIезигагIа а болаш» яхараш санна дола дика гIулакхаш. Дукхача участкашка балха юкъейоалаьй къахьегама оесарле лаккхъяра, кхыча лоархIамегIа йолча операцешта болхлой мукъабовлийтара ноккъостал деш йола керда прогрессивни технологически процессаш.

СУРТА ТIА: «Жигули» ВАЗ-2105 керттерча конвейер тIа.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТАХАН-КОМСОМОЛ ХЬАЯЬ ДИ

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГІОНЧА

ЛАКЪАШ БАЦ ХЬИНАРА ХЬАСТ

ЧІоагІа терхьам тІабахийта КПСС XXVI съезда материалаш Іомабай хІинз Іона а ю тха районерчу кагийча нахех мехкарийн. Коммунистий форуман исторически решенеш маІан кІоарга дийзача ленински наькъагІа коммунизмегахьа дІахьалхашнахь ухача шоай Даьхненах Іалашьяте доннхал деш йола уйлаш чуйосс царна, вахаре денахера вовшац лувцара бола цар доІам совбоах.

Къаьстта ух гІадбуташ хІана да Ленински комсомоло беча балха парте Центральни Комитето съезда дьча Отчетни доклада тІа лакъа мах бар, новкъоста Л. И. Брежнева аьнна дешаш: «Вай настаста ола: комсомол — из вай смена, из парте гІонча. Нийса, Іалашьяте цийса дешеш да уш! Тахан 18-25 шу даьшача къоначча нахах кхоала вай общества тІум хургья. Политически хьинар долча, шоай гІулакх довзача, къахьегам безача а къахьега хьача а, шоай Даьхе лорае массеза хийча болча нахьи вовхаш кхеара гІо дар — из да комсомола балха тІа аттара лоархІамегІдар, аттара керттердар.

Республика кхачан промышленноста предприятеша ухх деношка керда предприяти тІаккетаргьа. Старопромысловски районе хІанз хьалтьаь лыннай цхьаькха цхьа маькхъю завод. Цу № 5 хургья. ХІанз болхлой комисси и укхаза болх беш. Цу предприяте дийнахье бус арахецаргья 132 тонн маькха изделеш. Еррига хІана вц аьнна балха процессаш механизаци яь хургІйолча цу предприятерча оборудоване хІана отладка еш латт. Дукха хи йоацаш ши лини болх бе йола а ялийта миштахул хьажара цхьайола маькха изделеш арахийцар укхаза.

Маькъю завод хьалтьараш Нохч - ГІалгІай гІишлон управлене болхлой ба. Ухх деношка тІеххьара балхаш чаьх а даьха из болх бе йолалийта дага бе укхаза.

— Хьагучох, Октябрьски цІен чакхдаьлча продукца ала йолалургья керда предприяте — аьлар кхачан промышленноста министерства производственни отдела начальника Шавтенова Зоя Бартіломеевнас.

Укхаза болх бе хьожабаьб № 12 йола профессионально - технически училище чакхъяьха баьша мехкарий, маькхьеча комбинатера лакха квалификаци йола болхлойн специалисташи. ХІаьта цхьабараш кердача оборудованеца болх бе Іомабара город Краснодаре бахийта а хиннаб.

З. БАТЧАЕВА даькхача сурта тІа шоана гу укхаза училищера къахьега хьожабаь къона болхлой (аьрдебаь хьара аьттеха) Галямова Юльянса, Джабеева Зина, Шипелина Людмила, мастер Криворучко Лидия, Соболева Юлия, Дзейтова Лида.

Уж указанеш дІахойоача хана шоай бе безача балха программа санна тІанийцай района комсомольцашеи кагирхошеи. ХІаьта цу даькъе цар керттера лерхІар фуд аьлча, из да цхьайтталагІча пятилетка планаш кхоачвиъеча шоай довзонаш къоастадар, хІара комсомольцон кагирхочон лоацаргдола дахъа белгалдаккхар.

Съезд болх беш хиннача деношка тха дикагІйолча комсомольско - кагирхой коллективаша «ЦхьайтталагІча пятилетхана — кагирхой тІехдина къахьегам, эшнеш, инициативеи творчествои» яхача девизах патриотически болам дІаболабир. Тахан района еррига комсомола комитеташ из гІулакх шерра хьал а лаьца болх беш я. Цар новкъостал ду къоначча къахьегамхошта кхы а доккхагІа дола социалистически декхараш тІаэцара, лакха оасарле йолаш къахьегара кхы тІа а тороеаш хьагучаяхара, хІара балха моттиге лакха эффективности балха дикаьи йолаш болх бела Іалашдара.

Хано дІадехкача тайпара шоай балхацара бехктокхам айбаь къахьегаш я ГІ. Ахриева цІерагІча «Электронинструмент» заводе СССР Лакхехьарча Совета депутата Дзармотов Мувсас кулгалдеш йола комсомольско-кагирхой бригада. Шоашта карагІдаьккначох цІакхха лоІам хинна Іергбоацаш хьалнхебу бригадира ше керте латтача коллективера тонараш, Цар балха девиз «ЦаІ массанена тІехьа, массава цхьаннена тІехьа!» яхаш я.

Бизза низ тІабахийта къахьегаш я цу завода механически цехе комсомольца Тумгоев Мухьмада кулгалду токарий бригада а. Нйс бетта план 108.6 процент кхоачашъяй цар коллективо.

Октябрь хьатІаотташ аьча балха итогех гучадаьлар фабрина коллективана производственни декхар 107.4 процент кхоачаиде карагІдаьккилга. Планах йоаха езар 3 миллион 667 эзар сома маьха продукци хиннача метте ехнар 3 миллион 939 эзар сома хилар. Яхье баьинарашта юкъе ухх шера хьалхле дІахецаш ян Ф. Султыговас кулгалду конвейер. План 137.4 процент кхоачашъе кальнай цар коллективана.

Карарча шера планаши социалистически декхараши тІеххоачашдара чуийна болх беш ба района транспортникаш. Нйс бетта задани дерригача технико-экономически хьокхамех кхоачашъяй. Из декхар кхоачашдеча эггара доккхагІа дола дакъа юкъедихьачарца цІи йоахаш ва АТП къона коммунист, водитель Кодзоев Мухьмад.

Кхаци хьайбаши леладераш хьалхашка низкъало халонаш уттеш хиннаяле я беркате хиннад ала йиш йолаш да царна ер шу. Района лаьттан хІара гектара тІара чуийцад 21 центнер ка бола ялат с планах доагІачул шиъ ахи центнер дукхагІа. Пачхаьалкхен план тІеххоачашъяь льнай. ХІаьта дерригa дохна лаьрхІа ялат 8600 тонн я, план 3400 тонн йолча.

ХІана районе хьажкІаш чувцаш я. Аьттуе болаш денача хІара денах пайда а эцаш, из нультура лайна кІала ца яхийта гІерт юрта боахама къахьегамхой, царна гІонна уха предприятешкара болхлой.

ДІадахача Іай хьайбаш дина Іангара дахарах, шура, дулх доаккилгеи дохнилген алсамдаккхарах КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота елар района. ВЛКСМ районни организаце доккхал ду социалистически яхье котбуьлача доярка шта юкъе комсомоло кхебаьраш тІа-тІа дукхагІа хулаш хиларах. Фермай къахьегамхой ухх Іай а хьайбаш меца ца дуташ Іангара дахара бІубенна ба.

Советски нах хІанз кийчлуш ба Октябрьски цІей дезде, тІадоагІача шера ухх хана белгалдоаккхаргда НГІАССР хьаяь 60 шу дизари Нохч-ГІалгІайче шийн лоІамагІа Россех дІанхийтта 200 шу дизари. Цу дерригне бе боагІа лоархІам а беш, хургІйолча ВЛКСМ XIX съезда наньаболхаш шоай политически къахьегамеи хьинар кхы а айдергда. Коммунистически партеиа гонахьа чІоагІагІа кхоталургба района комсомольцаши кагирхойи.

ТІа-тІа дукхагІа гучадувл хоастаде мегаргдола гІулакхаш трикотажни фабрико а. Коллектив ший планах хІана лоархІаеш хилар дукхача даькъе цига къахьегача кагирхой цІерашца дувзадоагІа. Республике духхьашха «НГІАССР хьаль 60 шу дизара — 60 хьинерс кІинара» яха болам дІаболабьраш уж ба. Цар хьалхленца дІадоладаь из гІулакх къоабалдаь хьаллаьцар ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома бюрос, хІаьта республика еррнгача къоначча коллективашка шерра доаржадара мога а дир.

Шоаш дІадоладаьча сийлен гІулакха низн хьинари кходергдоацаш болге хьаьнокх наьсарерча баразкъаш тегараша.

Л. АМЕРХАНОВА,
ВЛКСМ Наьсарен райкома хьалхара секретарь.

Боккъонца вола вхархо хилара мел эша самалаш шийх йоахкаш йолга хьахьекхад Копаев Абубакара. Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхозе из болх бе волавелар шоай юртара юкъера школа чакхъякхачул тІехьагІа. Трактористa говзал йиеза карарзае кхелехьа Советски Эскаре гІулакх де деза ха хьатІаэттар вІаннгача сага. Цигара цІавеначул тІехьагІа а лаьттандара бувзам хоадабе дага воацилга хьахьекхар цо — ше къахьийгача бригаде юхавера из.

Дукха ца ялалехьа трактора тІа хийца болх бе Іомавелар комсомолец. ХІанз боахама опыт йолча механизатораш ниіса шийна тІадиала гІулакх чакхдаккха карагІдосал цун. хІаьта ше беш бола болх дика а бу.

И. ОКАРОВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА СОВГІАТАШ

38 комсомольско-кагирхой коллективо, шоаш къахьегам бахьаш болхлой бе МагІалбике цхьайтталгІча пятилетка декхараш толамца кхоачашдара тІехьа лыркача социалистически яхье хьинаре къахьегаш. Дикача толамашца накъабаьхиб уж. Ленински комсомола цІейна.

Дукхача шерашка дика болх беш хьабоагІа МагІалбикерча бурув деттача балхий управленера лакха говзал йолча мастера Галаев Іаьлас кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригадера бурув деттараш. Ханал хьалха, сентябре кхоачашаьд цар шоай ухх шера бурув тохара декхараш. ХІанз мехкдаьтта гучадаккхара тохкамаш деш ба уж шоаш бурув техача 19-ча скважине.

ХьатІадоагІача шера вай бетта ВЛКСМ XIX съезда болх дІаболалучча дента иттагІча пятилетка хьалхарча шин шера декхараш кхоачашдаь дахара, социалистически декхар тІа а ийца, хьинаре къахьегаш ба къона бурув деттараш.

* * *

Массе а хана капитально скважинаш тоаеча планаши тІанйца социалистически декхараши кхоачашдеш хьабоагІа «Малгобекнефть» НГДУ капитальнои лаьттан кІалeн скважиннаш товеча цехера мастер А. Коноеви групкомсорг Х. Галаеви вола комсомольско-кагирхой бригади. ХІанз дІакъайла хьатта серводорол доаллача мехкдаьттах скважина хьалхара балхаш деш я из.

Бригадера беррига болхлой юкъера дешар дийша ба. Царех шиъ заочно институташка дешаш ва.

* * *

Тхъо комсомольско-кагирхой экипаж хиннай ухх шера МагІалбикерча совхозашка ялаташ чуэцача болх беш. Социалистически яхье хьалхара моттиг яькхай «Малгобекский» совхозерча комбайнерий — вежарий — Русланеи Расамбенеи ЭгиноевгІар чкипажа. Сезона ши норма а йоаккхаш 554 тонн ялат аьрдад шоай комбайнаца вежараша.

Къонача комбайнерий экипажашта юкъе тешшаме шоллагІа моттиг яьккхай «Луч» совхозерча комбайнераша-вежараша Мурадеи Асланеи ЦуцоевгІар. 487 тонн ялат аьрдад цар ухх шера шоай совхозе. Цул совгІа, лоалахарча Моздокски районе ялаташ чуэцача новкъостал деш а хиннаб уж.

Кхашкара ялат хьатта хьатІаозачеи из хьаттара заготзерно дІахьочеи болх беш хиннача комсомольско-кагирхой экипажашта юкъерча социалистически яхье массарел а котваьннав «Алханчуртский» совхозера тракторист Кононенко Валерий. 901 тонн ялат кхашкара хьатта хьатІаденад цо шийна тракторица.

А. ХАРСИЕВ,
тха собкор.

Кот малагІа яргья

«Ціе косынка» аха конкурс соахка ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкомо кхайкхийча цига дакъа лаца хьаьрхІар «Грозненский молочный» яхача совхоза дояркаца. Лакхи хьокхамаш а доахаш, хьинаре къахьегаш бола доярхаш республике дукха бале а, шоай аьттув боалий хьажа безам хилар цар.

Комсомола комитета секретарь Алханов Хьамзат волча активисташ гулбеннача хана цар аьлар, цІий дала дезаргдоацаш къахьегаргда вай.

— Толам баккхара мел эшар долаш да, — аьнна хьаллаьцар комсомольски организацена керте латтачо а хьайбаш леладераша дийцар — ялх комсомольско-кагирхой бригадо вай фермашка яхь лелаю хьалхара шу дац. Цар шортта опыт Іоаяй. Керттера хар да хІаване бехктоххам кхета а беш, эшачоа гІо-новкъостал а деш, хьинаре къахьегалга, — аьнна белгалдаьккхар цо.

Чакхдаьлар шу, конкурса жюри итогашка хьежар. Хьалхара шин моттиг хьожайир «Грозненский молочный» совхоза дояркашта Айгумова Марханаи Шамиева Асмарта.

Цу толамо дегаш айдир хьайбаш леладерий. Карара шу долалуш конкурсе дакъа лаца безам болаш хиннараш кхы а дукхагІа бар фермашка. Январь бетта комсомола комитета заседание вІашагІъекхар керда комсомольско-кагирхой бригадаш. Укхаза дийцар дояркаша тІанйца социалистически декхараш. Къоастадир толам баккхара керттера дар. Ах шу даьннача гІолла комсомола райкомо дІайийхар комсомольско-кагирхой бригадаша ялх бетта баьча балха итогаш.

Ший толамаш эша ца долийташ хьайоагІа М. Айгумова. Нйс бетта баьча балха итогех хьалха латтачарна юкъе я из. Цул дукха тІехьайисац совхоза кхоалагІча отделенера доярка Гутиева Дашa а. Царех хІаране хІанналехьа кхо эзар килограммаш совгІа шура яьккхай хІара Іаттагера.

«Ціе косынка» яха республикански конкурс чакхъяла хІанз а тоъал ха я. Котало йоккхаргьар малув ха йиш яц. ХІаьта а тахан «Грозненский молочный» совхоза къоначча доярка доахача толамаша цар аьттув боалийтаргхиларех дог доахийт.

Цу гІулакха юстара латтац комсомольски организаци. Совхоза фермаш шоайла тоъал гаьна я. ХІаьта а бІуца кхожабеш, масса йолча фермашка каст-каста хул комсомольски организаце секретарь Алханов Хьамзат. Йола торонаш гучайоахаш, царех дикагІа пайда эца тІахьех хьайбаш леладераш.

Р. ТУРКО.

А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача заводе Парагульгова Зарема балха ера Грозиера № 1 йолча технически училище йистехьккхачул тІехьагІа.

Юкхьанца цун хьехамча а хинна дІаотт дукхача шерашка укхаза къахьегаш йола Наумова Минлиган Бургановна. ХІанз завода центральни лабораторе къахьегаш я Парагульгова Зарема. Цо беча балха чІоагІа раьза ба цун боккхагІа бола новкъостий.

СУРТА ТІА: лаборантка Парагульгова Зарема.

В. ШУМАРИНА сурт.

Цун сурт — Сийлен улга тІа

Гудермесски медицински инструментий завода инструментальни цех. Укхазарча Сийлен улга тІа хьалтеха доахкача сурташта юкъе да фрезеровщика Дементьев Владимира дар а.

Владимир коллективе вовзаш ва лакха говзал йола болхло санна. Цо штампаш, фрезаш, хІема дусташ йола прибораш хьаьре кийчъо оснастка дакхха гІалиг доацаш хул, цо йиш хулийт бухсонаш лакха дикал йола продукци хьаийта. Даим шийн балха нормен тІанйца социалистически декхараши тІеххоачийдеш хьавоагІа комсомолец Дементьев.

Цхьавар хул шийн балха норма кхоачашйича кхьолчул сагота воапаш. Цу тайпарчрех вац вай вувцар. Ханага диллача вокхаа веце а — хІанз тхьаь пхиъ шу мара даланза ва Владимир — цунца оагІув бекхаш хул дукхаьашха балха этта ва кагирхой. Шоашта ца ховр, ца кхетадер цунга хоатташ хилча аттагІа хет царна. Цкъа-дале, из царел воркІбаркІ шу мара воккхагІа вац, шоалагІа-дале, цунца хьакхаштагІа хет юкхьанца болх бе болабеннача рна. ХІанз цун новкъосталца шоай балха говзал караерзаяь а баьына завода цехашка къахьегаш ва массехк вІаммга саг.

Иштта, нахаца безаме, царна тІера къона фрезеровщик хилар бахьан долаш шийна къахьегачар дог-уйла дика йовзаш а ший дагара дар царца хьакхашта дІа-юха оалаш а волча цунна дика бовз коллективера нах. заводе латта хьал. Из деррига чІоагІа накъаладьлар вІаммгача сага горсовета депутаталла хержача.

Владимир даим яхар санна заводе къахьегача а ший округе бахача а хархархошта юкъе хул. Цар шийх беннача тешама бе боагІа лоархІам беш ва къона саг. Шийна гІулакх дахьаш тІаьена саг мизн хьинаре дІакхоачар ца деш вигавац цо.

Цу даькъе алхха шин масал доаладергда вай. ЧІоагІа сагота хьувзар шлифовально - полировочни цехе болх беш йола Баль Евдокия Степановна. Цlен тІа йилла шифер коралгІацар цунна. Депутат дукхача мстанцешна хилар, бакъда, из гІулакх чакхдаьнкха валлалца са тенаар цун. Цу тайпара гІулакх яйнар цунна пхьан цехе болх беча Магомадов Бауддена а. Укхала а ше гІулакхаца саг волга дІагойтар депутата. Бауде тІаевена кулг а тІоадаь. чІоагІа баркал аьлар цунна.

Иштта тешаме кхоачашлу Владимира шийна тІадехка кхьдола общественни декхараш а. Из ва профсоюза цехкома председатела заместитель, физорг. Заводера Советски Эскаре гІулакх де баха берригаш хІана бац аьнна бола кагирхой ГТО значкисташи спортсменаш - разряднкаша хилар а дукхача даькъе цох тайша а хиннад.

Н. БОРИСОВ,
Гудермесски медиинструментий завода болхло.

КЕРДА БОЛАМ ДІАБОЛАБАЬРАШ

КПСС XXVI съездо хьинар айдаь шоашкара масал а гойташ, къахьегаш ба Назрановски трикотажни фабрикера кагирхой. 11-ча пятилетке тха фабрика коллектино белггала толамаш даьхад. Продукци маьхала яккхара 9 бетта план дикка тІеххоачашъяй. Цох комсомольцийи кагирхойи дикка дакъа доал ала йиш я.

Пачхаьалкхен задании кхоачаши тІеххоачаши пра фабрике шерра социалистически яхь лыржаар. Къахьегама къовсаме массаза а хьалха латташ хьабоагІа Чилиева Лиза, Дарсигова Диба, Евлоева Аминат, Богатырева гІар йижарий, дукха а кхыбараш.

«НГІАССР хьахинна 60 шу дизара — 60 хьинаре къахьега декада» яха болам дІаболабьраш а тха комсомольцаш ба. Из болам шерра хьаллаьцар тха фабрика цхьоалагІчи шоллагІчи конвейераш тІа болх беча комсомольско-кагирхой бригадаши. № 1 йолча конвейера бригадо ухх шера хьалхарча ялх бетта фабрике гІолла хьалхара районерча промышленни предприятешта юкъе шоллагІен моттигаш яьхар.

Тха беррига комсомольцаш дакъа лоацаш ба «КПСС XXVI-ча съезда решенеш вахаре» яхача Ленински зачете. Цар тІанйца декхараш мишта кхоачашду хьожаш хадданза тІахьожам лоаттабу комсомола комитето.

Хьалхашка латта производственни декхараш толамца кхоачашдарал кІезигагІа лоархІам болаш дац къахьегамхошта идейно-политически кхетам балар. цар знанеш боарам лакхбар.

Политдешара комсомольски ши кружок вІашагІъелай оаха. Укхаза дешаш 60 вІаммга саги йоІеи да.

ТІеххьарча хана ВЛКСМ члеалла 45 саг хьанйцав тха организаце. Уж ба дикагІа бола производственникаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш бола нах. Иштта, комсомольски организаце могаваьь дикагІвола 8 комсомолец КПСС членалла дІаэца а.

Цунца цхьана комсомольски организаце балха тІа данза дисараш а дукха да. Хила езаза бесса лакха яц къахьегама дисциплина, хІанз а дІаьнна яц прогулаш, цхьабола кагирхой балха ший ханнахьа хьа ца ухаш моттигаш я.

Социалистически яхь йоаржалра, наха кхетам балара гойтара агитаци мел чІоагІа эшаш я хоьш да. Тха фабрике хила ма йоагІгІара яц из. Цехашка, участкашка къахьегаме хьалхалаттарашта карагІдаьннараш дувцаш йола гойтара агитаци кІезига я.

Кагирхошта бовза мегаргболаш, цар опыт хьанйцача пайда баргболаш дукха нах ба тха фабрике. КІезига хул тха царца вІашагІкхетараш, Иштта фабрике шерра даьржадац хьехамчал. Туристически наькъах арабаьннача кагирхошта дикагІа бовз шоай новкъостий, шоайла тІерагІа а эшача метте новкъостал ве кийча а хул. Цу тайпара дола цхьана салоІилга а дукхагІа юкъедоаладе деза.

Ухх шера январь бетта хиннача партбюро заседане комсомольски организаце балхах дола дош дувцаш тхона хьалхадаьхар уж кхоачамбоацараш. ХІанз уж дІа а доахаш, 11-ча пятилетка хьалхарча шера планаш толамца кхоачашъяра тхоай беррига низ тІа а бахийта къахьег оаха.

М. БЕРСАНОВ,
Назрановски трикотажни фабрика ВЛКСМ комитета секретарь.

ЦХЬАККХА ХІАМА ДИЦДЕННАДАЦ

Соколов Николай Алексеевича цІа цІе бисар хьекха да. Коара цІаг а да цІе бос болаш. ХІаьта а нах цецбовлац цунах, вовз царна цу цІагІа вахар. Дерригача шийн вахарца цІе бос лелабе бовъо яьнкха саг ва на.

Николай Алексеевич Шелковской станице ваьв. Царел жьегІа бахаш дезал станице хинна бале а тамаш я. Шельелча арадала йиш йолаш дацар бераш: Петя, Вася, Коля, Катя. ТІадувха баразкъа дацар. Иштта Іай доагаде дахча доацаш дукхаза бусар дезал. ДукхагІа йола ха бераша меца долаш йоаккхар.

Цкъа чуенача дас чІоагІа гІадваха кхаъ баьккхар. Цо аьлар, кастта большевикаш кхача безаш ба, дІабаргба хІанзалца вай лелабаь бала. Из дар 1917 шера. Цу хана Николая бархІлагІа шу дар.

Белогвардейцаш доал дІахеца ца туташ, леташ хинна шераш дар уж. Станице доал де гІерташ бар Рядченко тайпан цІи йола вхо воша. ЦІе Эскар станице кхача доал аьнна, шоашта хезача шоай ордингаца байдда кьайлабаьлар уж. Да* цу хина станични пекарне болх беш вар. ЦІе Эскар дарах чІоагІа гІадваха бІухошта ший цІагІа хинна маькх дІайийнвар цо.

Цхьа ха яьннача гІолла революционни эскар Кизляре дІадахар. Саррахьа Соколовгlар дезал бахача цІен наІарах чІоагІа хІама техар. Цхьаннена а дага дацар зулам дарг ма дий аьнна. Нанас иеІ хьаеллаше а, цІагІа хьачулйлхар байдда дІабаха хинна вежарий. Токкхаваь дІавараваьнкха да йитта хІалакнир. Цхьанне, тоха аьнна, герз хьадаьккхар. Вокхо аьлар: «Дита Іа жІалий, ше лергда хьона. цІечарна кхы новкъостал дергдоацача ваьннав из». Яь човнаш ца ердаш, дукха ха ялалехьа да велар.

Цlен да дІаваьлча кхы а халагІа хилар СоколовгІар дезалий вахар. ФуннагІа даь а, дезал кхаба гІерташ нанас наьха баразкъаш дуттар, цІатІа нув хьекхар. ВоккхагІвола воша Петр кхьча станицерча кулака чуэттар. Николай доахан доажае вахар.

Советий Іаьдал отталца дукха во бІаргадайна дезал ба цер бар. Халкъа Іаьдал эттачул тІехьагІа деррига а вахар хувцаделар къеча наьха. 1929 шера Николай деша эттар Орджоникидзерча тІема-пехотни училище. Училище яьнкха ваьшачул тІехьагІа из хьожевир Краснодарски стрелкови дивизе 5-ча стрелкови полке. Цигача салташта тІема гІулакх Іомадеш хилар Н. А. Соколов.

ТІом хьалехьарча хьалхарча деношка. 1941 шера июнь бетта, отпуск а еина. ше ваьча станице цІавера из. Массехк ди даьккхар кова-карта кулг тохаш, наннa новкъостал деш. Цкъа байсанна военкомате кхайкар цунга. Цу бус сецца Прохладни яхача городе ваха арваьлар из. Цигача дар цун тІема дакъа. Иштта болабелар Николай Алексеевича фашисташца хинна къиза тІом.

ТІема хьалхарча шерашка Николай Алексеевич доапризьинкаш Іомабеш вар. 1942 шера Іай тІем тІа бахийтар лоацача хана кІезиг-дукха тІема говзал Іомаьь хинна кагирхой.

Дукха хІама дагадоагІа къаьнача ветерана. Цхьабакъда, вІалла а дицлургдоацаш да тІема наькъаш. уж дега юкъе гІолла чакхдаьннад. ДагабоагІа цун Ростове бодаш хинна хала някъ.

Къулбаседа - Кавказа коанаІараш хинна латта из сий дола город фашистий хара ца яхийтар дукха боарам боацаш хала, къиза тІом лаьттар. КІезига новкъостий. доттагІий бовнзар цу тІем тІа.

Цкъа фашистех латаш човйир Николай Алексеевича. Из ца ерзаш ах шу даьккхар цо госпитале. Кхоъ ахи бутт баьккхар цхьаккха хІама ца ховаш. Шоашта могар дир лораша из когашта юха ураоттаве гІерташ.

Дицлац къаьнача бІухочоа госпиталера араваьннача тІехьагІа тІема наьхашка Петр яхача ший вешийца вІашагІкхийтта ди. Цкъарчоа ши воша шоайла вовзанцар. цул тІехьагІа мара а кхийтта, белхаш дукха ха яьккхар. Цу дийнахьа дейз Николайна кхы бІаргавовнзар. Петр. ТІом йистебаьнна цІавеча из веннилга ховш беш дола каькат юртсоветера хьанйцар цо.

ШоалагІа а йоккха човйир Н. А. Соколовна. Аьрдита ког чІоагІа бохабаьбар, цул совгІа, кьора а вийрзавар. Лораш мел оарцагІбаьлача а, юха тІема тІа ваха йиш йолаш вацар. Инвалид а волаш, Майкопе вера из. Парте райкомо Матвеева цІерагІча колхозе председателалла хьожавир Н. А. Соколов. Цхьабакъда, дукха болх бинзар цо укхаза. Немций хьатІанхаьчабар Майкопа. Юртара дукхагІбола нах хьуннашка бахар. Укхаза вІашагІъеллача партизански отрядах «Халкъа чІир лехараш» аьнка цІи тиллар. Дехь а бус а моастагІашка са ца доаккхийташ латташ бар Н. А. Соколов юкъе хинна партизанаш. Лелхаш урагІаухийтар фашистий машинаш, тІаьш, герз чудола складаш.

Советски наьха дукха вахар, дукха мах бенна тІехьара котало яьккхар. Са ца кходеш Николай Алексеевич моастагІех лийталга хьахьокх цІей дездеча хана е дешархой болча воагІача хана цо ший наькха тІа совгІаташ Іоахкача. Дукха да уж. ХІаранена тІехьа латт гаргара, бовзаш бола нах боврах кхаьча йоккха гІайтІа, моастагІ эшаварах дега хинна тоам. Станицерча школе эггара везагІа вола хьаьша вийтІаьц из. Цо гІемах лаьца дукха дувц царна.

Николай Алексеевичацара се къасташ тІеххьара цхьа хаттар дир аз: «Эггара лоархІамегІа дар фу лоархІ Іа?

— Машар! Тахан дуни тІа цул чІоагІагІа эшаш хІама дац. Оаха, тІема ветераиаша, дуне тІемах лорадара тхоай оаз айю.

А. МАЦИЕВА.

ЗАКОН МАССАНЕНА А ЦАӀ ДА

УКХ тӀеххьарча шерашка вай республикехь тӀа а гӀулакхаш чакхдаьхкад бокъонаш телхаю моттигаш ца хилийтара, зуламашта духьала лоаттабу къовсам чӀоагӀбара, берригача гражданаша а гӀулакхерча наха а леррагӀа советски законаш кхоачашдаш.

Городашка а районашка а, боахама организацешка а предприятешка а къахьегама дисциплина телхя ца яйтара, къахьегама коллективашка а нах бахача моттигашка а корта бохабу малараш ца мелийтара, хулиганство ца лелайтара, социалистически общежите бокъонаш телхаерашца цхьанкха тайпара машар ца хилийтара тӀадерзадаь гӀулакхаш чакхдоах. Из болх лерттӀа лелабеча моттигашка законаш телхаделга наьха санна кӀезигденнад, къахьегама дисциплина чӀоагӀъеннай.

Масала, из болх ништта кӀаштӀехьбаьннехаб Гудермесски районе.

Общественна духьала гӀулакхаш леладара керттерча бахьанех цаӀ да тунеядство. Кхетадеш ма хиллара, дукха а дукхагӀа бола советски гражданаш халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка хьинарс къахьегаш ба. Бакъда, хӀана а вийслу из шоай декхар дицденнараш, хьашт-дале, цхьаннахьа а болх ба ца лораш. Долче, республике дуьча зуламех хӀара кхоалагӀа дар хӀана дац аьнна цу хана цхьаннахьа а къа ца хьегачар ду.

Тунеядстваца къовсам лоаттабе безаш хилараш дош айдича раьза а боацаш цхьаболчар оал: «Милици сенга хьежаш я, дер дайна лелараш шоай метта дӀа хӀана оттабац цо?»

Цу тайпара раьза ца хилар геттара нийса да. Милицин декхарийла я общественна болча пайдана къахьегарах къехкараш хьачубаха, балха оттадара царна гӀо де, хӀаьта эшача моттиге дукхача хана деш къахьегаш боацаш нах уголовни бехктохаме ваза. Укх шера бокъонаш лораеча органаша уголовни бехктокхаме зоа дер дайна лелараш дикка дукхагӀа ба.

Цунца цхьана, коллективашка кадраш дӀачӀоагӀаьр, гӀалат баьннараш нийсача наькъа тӀа бахар — предприятейн организацейн кулгалхой керттера декхар. Эггара хьалха уж ба дисциплина чӀоагӀа хилийтара, бокъонаш лораелга нийса леладара, коллектива цхьаболча членаша общественна духьалара гӀулакхаш лоладуьнна хоам кхаьчача ханнахьа а нийса а цун мах бе безараш.

Республике дукха геттара кӀезига нах хувцалу е вӀалла ца хувцалу, къахьегамах дола къовсаме дешаш къестаде судашка ца ухе предприятешн организацешн. Цу коллективашка къахьегама дисциплине, социалистически общежите, кхьйола бокъонаш телхаераш баха беззача наькъа тӀа боах, из дош къоастадара милицегара, судагара, кхыча органашкара новкъостал а ца дехаш.

Хвлахете а, кӀезига бац нах балхара дӀабахара шоашта еннача бокъонах сов сиха, цхьайолча хана законаш телха деш а пайда ийбеш бола предприятейн организацейн кулгалхой. Цу тайпарча наха, приказа инах дукхагӀа теша в тешаш, гӀалат баьннараш балха тӀарча шоай новкъостий суда хьалхашка уиттабац. Цу тайпара кулгалхой функцигӀамоллагӀа даь а сог сихагӀа балхара дӀаваккха гӀерташ хул.

Масала, дӀадахача шера балхара дӀаваьккха хӀара шоллагӀвар судаша юхаметтаоттаввр. Харцахьа нах балхара дӀабахарах доадир дукха бьлха деноп, царна дукха ахча дала дийзар. Къахьегамах дола закон телха а деш болхлойн гӀулакхера нахи балхара дӀабахарах прокуратура органаша гӀулакхаш тӀарча кхагара хьдаиккха оттадир ялх зоар сов совгӀа.

БОКЪОНАШ телхаера цхьаьнха бахьан да корта бохабу малараш мелар. Сагах цӀаьхха хилац прогульщик, корта бохабу малар боарамал тӀехдоахар, дер дайна лелар. Практико хьахьоьх, пелнига тӀехьабаьннараш шоай ханнахьа коллективо, новкъосташа юха ца тохар бахьан долаш ираз дайнача ден тӀа кхоачилга. Тамашийна дале а, цхьайолча моттигашка малара тӀехьабаьннараш хьаллуацаш а хул.

«Красный молот» завода слесарь Козлов 1979—1980 шш. малараш мелар бахьанце даим прогулаш еш вар. Соахка июнь бетта цеха болхлошна, балха тӀарча Козлова новкъосташа завода кулгалхошкара дийхар ца дарбан-къахьегама профилакторе хьожавелга. Цхьабакъда «дика хила» лаьртӀача профилактика совето из дехар кхоачаш а ца деш коллективана а Козловна шийна а доихха зе дир.

Шийга саго мхы хӀама ца оали Козлов тӀатеӀа пелииг тохаш вар, цул тӀехьагӀа цо итт ди даьккхар вӀалла балха ара ца воалаш. ХӀаьта механика Г. Н. Тюбас ше балха хьатӀа ца витача, цӀаькха корта бохабу малар а менна балха ше хьедаь урс а даьнинка Г. Н. Тюба ве гӀертар из. Козловна набахта чувалла 10 шу ха техар. Из зулам хургдацар, нагахьа санна из оттаве беззача хана ший метта дӀоттаваь валаре.

Малара тӀехьабаьннараш ханнахьа юха ца тохаш кхы а дукха моттигаш хул. Масала, «Терек» объединене малар дагахьа а волаш балха кьавар, болх беча хина пилинг малар дукха харцахьа хӀама лоархӀаш дац. Фанеровально-заготовительни цеха болхло Веспалов укх шера ливарь бетта менна а волаш балха вера, хӀаьта цеха болхло Аносов 1980 шера 1—2 декабре балха корта бохабу малар мелаш хилар. Цхьабакъда, цу шинненга саго хӀама алазар. Цу тайпара гӀулакхаш цхьаннх дича а ла йиш йолаш дац.

КПСС XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Общественна, дезала кӀезига зе дац малараш мелоро, долчча тайпара аьлча, из цӀенхаштта проблема а йолаш дус. Цу нӀрчача гӀулакхашца къовсам лоаттабара ерригача общественни организацей, берригача коммунистий низаш тӀадерзаде деза».

Бокъонаш телхаярца къовсам лоаттабара чоалхане декхараш къестаде деза ерригача правоохранительни, паччихьалхен, общественни организацешн цхьана гӀулакхаш а леладеш, йоах 1979 шера «Правопорядок лорадара болх товбара а правонарушенеща лоаттабу къовсам чӀоагӀбара а хьенъесхьа» КПСС Центральни Комитето тӀайдача соцам тӀа.

Велгалдеккха доагӀа, республика правоохранительни органаша закона а правопоридка а лоаттӀамах къахьегама коллективашта, общественни организацешта а эшаш йола информаци лоаттвелга дикагӀа леладелта. ХӀара шера дукхагӀа хул следователаша къахьегамхой коллективашка довзийта уголовни дешаш, халкъа судаша ю частни определенеш, цкр тӀа предприятей, организацей, учреждений, общественни организацей кулгалхошта довзийт зуламаш дара бахьанаш.

Цо, шеко йоацаш, чӀоагӀбир общественностацара правоохранительни органий бувзам, зуламашта духьала лоаттабеча къовсома дукхагӀа юкъеззар болхлой коллективаш, общественни организацеш, уж Ӏомаю зулама бе боагӀача тайпара мах бе.

Халахете а, из массанахьа а ништа да ала йиш йолаш дац. Бокъонаш телхаераш, кхыметтел кхераме зуламаш дараш а коллективаша, общественни организацеша цар кулгалхоша бехктокхамо кӀалкарбаха гӀерташ кӀезига моттигаш хилац хӀаьэ а.

Ер да цох цхьа масал. Тӏарка йисте дика «кад техачул» тӀехьагӀа шин машинаца Наурски чкьагӀар заводо юхерча майдан тӀа хьабаьмар В. Дербишев, С. Гунашев, Х. Ашаханов, цар компани. Укхаза дӀахо дихар цар шоай «шу». Малар молача хана къовсам а баьнна шоайла летар иис саг. Летачарга хиввад урсаш. дьгараш. Массехк саг больнице кхаьчар. Ялх саг, царна юкъе Дербишев, Ашаханов, хӀаьта шийца пела молаш хиннача цхьан сага къаьстта кхераме човаш ярах Гунашев а волаш суде кхаьчар.

Хозш ма хилара, даьр групповой дов да. Цун юкъе хиннав Наурски «Госкомсельхозтехника» автогаража кхо шофер, долче, цу гӀулакха наьха санна уйла с ззар цун кулгалхоша.

Бакъда, из де цига дага а дохазар. Автогараже гулйир «Шофераш В. Дербишев, Х. Ашаханов, С. Гунашев коллективага хьабалийтара хьакъехьа» повестка а йолаш профсоюзни собрани. Эггара хьалха къамаьл даьча гаража начальника Н. Макарова геттара хестабеш дийцар хулиганех. Цо предложени елар халкъа судагара уж коллективага хьабалар дехар де, аьнна.

Собране къамаьлаш даьраша начальника енна предложени хьаллаьцар. Из дехар дӀа а язъь суде дӀадахьийтар. ХӀаьта судо из тӀа ца эцаш зуламхошта суд йир. Нийса а йир!

ВАЙ ОБЩЕСТВА Керттерча Законо — СССР Конституце советски законаш нийса кхоачашдара къаьстта бокъха бехктокхам тӀабожабу организацейн предприятейн кулгалхошта. Цхьанкха а вац закон телхаде бокъо йолаш.

Унахцӏено лораяра министерства дарбаш учреждениина, Гудермесски, Назрановски, Грозненски районий совхозашка законагӀа боацаш институтий подготовительни отделенешка нах хьежабара направленеш тийнна моттигаш гучаьннай дукха ха йоацаш. Уж наьхаташ тийнинад эшаш йола балха стаж йоацаше а. ГӀулакхаш тӀарча наха тийннад фиктивни къахьегама книжкаш, производственни характеристикаш, кхыдола документаш.

Масала, Сунженски районии больница медсестра П. С. Веревкина медучилище яьнкха медсестралла болх беш хиннача ший йоӀах лор хилар чӀоагӀа лоиш яр. Веревкинас ше даьккхар ший йиӀийна эшача къахьегама книжка копи, язйир производственни характеристика. Царга хьежача цун йоӀ медсестра ицар, из дикка йоккха стаж йола санитарка яр.

ХӀаьта больница керттерча лоро цу харц документашта хьожа а ца хьожаш печать оттайир. Ништа хьахилар уголовни гӀулакх. Веревкинай суд йир, хӀаьта керттера лор Червин дисциплинарни бехктокхаме ззар.

Институте деша отта безам болча наха харц документаш даларех тайп-тайпара суд яьй Назрановски трикотажни фабрика кадрай отдела начальника Бараховвайна. Назрановски района «Маяк» яхача совхоза кадрай отдела инспектора Нальгиевайна. Гудермесски района «Новогрозненский» комсий совхоза кадрай отдела йоаккхагӀа йолча инспектора Маскаевайна. Деша оттар духьа уж документаш дихьа хинна нах а уголовни бехктокхаме ззаб.

Советски законаш нийса кхоачашдар — гӀулакхерча хӀара сага, организацей хӀара кулгалхочун, хӀара гражданина декхар. «Право, закон ларХӀар,—аьнад Л. И. Брежнева, — хӀара сага оамал а хинна дӀаотта деза».

А. РОСТОВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР прокурор.

Сихха дӀа-юха хьовзалуш, лелаш атта, низболаш — ништта характеристика ду специалисташен водителашен Львове автопогрузчикашта йолча керттерча специальни конструкторски бюро коллективо хьальча мовхьаш хьалъйдеча машинай шин модела. Толаме чакхъяьннай цхьа тонни ши тонни хьалъайеча автопогрузчикашта яьча заводской а пачахьалкхен а испытаней комплекс.

Керда машинаш лелаяра боарамаш шера да: уж духьал вагона чу е машиннаькъа контейнер чу дӀачу яха а цига мовхьаш тӀадоттарех тӀера Ӏодахарен балхаш кхоачашде а йиш йолаш я. Шоаш дукха йоаккха йоацаш хилар бахьан долаш уж чӀоагӀа накъаярга завода чура, цехашкара, аэро а форда а порташкара балхаш дара. Конструктораша «Ӏомаьй» машинаш тайп-тайпара форма йолча мехьаш хьаьщца говза «болх байта»: бешкашца, рулонашца, ящикашца.

Конструктораша автопогрузчикаш кийчъяй карбюраторий, дизельни двигателаш тӀалатташ е газобалони установкаш латташ. Зене йола газаш аракхувелга вӀалла доацаш санна хургья керда машинаш.

Керда машинаш шерра балха юкъейоалаяро бокха пайда бергба мехка халкъа боахама. ХӀаш йолаш йолча электрокарел шоаза даргӀа болх беш хургья уж.

СУРТА ТӀА: керда машинаш.

Б. КРИШТУЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА НАХАХ

ЦУН ЦӀИ ЛОАРХӀАШ Я

Орджоникидзевски баргӀ шера дешаче школи директора Шадиева СаӀида Лидас кулг лостаду Ӏоха аьле. Учительске я истори хьехаш йола Т. М. Ершова а. Со сенна венав хайча, цхьаннена дага ца доагӀаш дисар шоллагӀчо а оалаш, шоай коллегах, эрсий мотти литературей хьехача Ф. И. Ганижевайх дувца йолалу шакке педегог.

Гургал тох. Цу минута когий таташен берий гӀарашех хьалъюз школа. Бей ког а ловзаш дӀагӀа хьачуйоал хозача дегӀах йола къона хьехархо. Цун бе доахк тетрадаш, классни журнал. ВӀашш довзийт тхо. ӀнӀсай Фатима нисйду шийна тӀатулла дӀе йовлакх а, цунна кӀалхара хьаргӀай тхьам санна Ӏаьрка корта чех а. Цун жоагӀарча бӀаргашка а цун ирача сибаттерча юхьа тӀа а гуш да из цецъьнна фуд-хьоьгӀ яр аьнна хеташ хилар.

Ши хӀама дар из ше-шийна дагайоагӀарг хилча деиз цунна дага латташ: шийма хулла дукхагӀа эвнеш Ӏомаяри книжкаш дешари, хӀаьта ништа ший хьалхарча хьехархочоа Вера Алексеевна Старцевана тара хулгец. Уж цун яьсса уйлаш яцар, цо шерагара - шерага хьинарегӀа деш хинна хӀама дар. Дика дешар ю школе. Нийслора, цо ше яхача бесса, хӀама ха ловчоа кӀаьд ца луш гӀо де нийча бола хьехамчаш. Хетаргахьа, цаӀ шоллагӀчох къаста йиш йоацаш хӀемаш да вай мехка дог цӀена хилари талант. ХӀаьта уж ши хӀама дегӀах доаллаш волча сага ихо хул шийна уллув къона говзанчаш кхебе, цар духовни дунен доазош шерде, кердача знанешна кхачара гӀо а деш. Ше каралаьца гӀулакх дӀахо хьоргдола ученикаш кхебе гӀерташ хилар да советски сага оамала дикагӀа йоала овгӀув, цо вахаре юта лер.

Шин эггара хьалхара урок хӀама диц ца луш дагайоагӀа ӀнӀсай Фатимана. Школьни дисциплина дӀадехарашка башха балаша бале а, хӀама ха, кердадар довза чӀоагӀа ловш хинна дешархой, массанена хийттачих, бокъонца раьза хинна бер урока. Кхетадеш да, опытм яцар цун. Йоха ца йоха а урок дика чакхъяннха а гӀо дир арудинце. берашца бу болх ший лега безаш хиларо. ВӀаьхха никъ хьабенабар цо из хьалхара урок яла кийчлуш; массехк шера дийшадар Орджоникидзерча педучилище.

Пушкина, Лермонтова, Достоевске, Толстойя, Фета, Есенина, Шолохова, Симонова, дукххача кхыча гӀорбаьннача йоазонхойи поатийн творчества дег тӀера езелар цунна. Спйлахь-доикхача эрсий халкъа ше морт кхы йоацаш хоьлача а йӀаьхийча а духовни культура сов чӀоагӀа шийна езаяларах эрсий мотти литературей хьехаш йола преподаватель хила лаьрхӀар цо. Юстара латтацар Фатима училища общественни вахара а. Хьинаре дакъа лоацар цо пенгазет арахецача, хоре илли оалар, спектаклашка ловзар...

Из цӀенкха а инцьургӀоаци хьалхара урок елча дениз итт шу даьннад. Цу деррига шерашка цхьан наькъа тӀара ца йоалаш хьайоагӀа Ф. И. Ганижева — наха хьехаш, ше Ӏомалуш. БокхагӀбарий опыт йолча педагогий хьехарашка раьза а хиле ладувгӀар, цар еча занятей методикана анализ йора, буртига тӀа буртиг буллаш гулдора цар опытацара дика мел дар. Ӏомадора эрсий а советски а гӀорбаьннача педагогий балхаш. ТӀехьа заочно йистеьккхар Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университет.

ХӀанз шено а йоацаш оал ӀнӀсай Фатима: нагахьа санна сай яхара кийх юхаболабе белаш хилча, хьехархо хургьяр соех. Са призвани я из.

Ше каралаьца гӀулакх ништта дезаш хилар беркат ца доалаш, наьха баркал доацаш диса йиш яц. Берашта а цар дайштеи новкъостеи а чӀоагӀа дукха еза из. Раьза ба цунна ший дезал санна цунна хьашт долча коллективера новкъостий а. Оаха доихал ду ца санна йола педагог тхоай школе болх беш йолаш, — йоах дешара заведене кулгалхочо Л. С. Шадиевс. — Оамал дика, нах раьза болаш я цун. Бераш дукха деза. Урокаш лакхача профессиональни боарамс, хӀанзарча хано дӀадехарашка хьежжа чакхйоах. Дукха ха йоацаш университет яьнкача Т. Н. Михайловна шефство лелаю.

Ф. И. Ганижева педагогически болх дика булуш хилар из кхуш йоагӀача хана цунна гонахьа хинна нах вӀаши товш, дог-уйла цӀена долаш, къахьегам безаш хинна хиларца дувзаденна да. Ше сакхетарг хилча деиз гуш хиннад цунна ший вежарийн йижарийн вахар, гора цар болх миштта бу, вӀаши эшачунга уж миштта хьожаш а цхьанне шоллагӀчун йоакхо еш а ба. Уж хӀамаш дика маькъалаьлар цунна болх бе йолаелча меттел, ший дезале а. Университет яьнкхар цо маьре яхачул тӀехьагӀа. Руслани Альмади яхача цун шин кӀаьнка дас Махьмада Мухарбика кӀезига новкъостал дийзар Фатимана университет йоаккхаш.

Карара дешара шу доладала дукха ха йисадцар лакха правительственни совгӀаташ хьожадаьча кхыча дукханешта юкъе Ф. И. Ганижевана «За трудовую доблесть» яха медаль а хьоннаеш дола СССР Лакхехьарча Совета Указ арадаьлча. Массанел хьалха цунга кхаъ баьккхар вар Серноводск - Кавказски яхача, цу хана из дарба дайташ хиннача санаторе лор. Цул тӀехьагӀа новкъосташкара, гаргарча нахагара телеграммаш яьхкар. СовгӀат даькъал дийцар даси нанаси — Адама Ӏинӏсаси, Махьмада Сахратей, Костромерча вузашка дешаш болча вежараша Махьмаден Борисе, йижас Зарас. МГУ кхоалегӀча курсе дешаш волча вошас Ахьмада.

СовгӀато а ловцаш доакача телеграммаца а дог хьестар хьехархочун.

ХӀара Ӏура арайоал из шоай коара тӀаьнкӀал доахкаш бус ше хьежа берий тетрадаш а долаш. Станице бахаш бола кхы нах а санна, балха йода из. Цунга моаршал хетташ хул цо хьехаш болча берий дай-наной, юрта боахама специалисташ а хинна дӀабаха цо хьехача шерашка школа йистеньккха кагирхой.

М. ТОЧИЕВ.

Беркате гӀулакхаш

МагӀалбикерча автотранспортни предприяте тха комсомольско - кагирхой бригадерча къонача шофераша кагирхой цӀей укх шера кира дӀа-хьа лаьвра декхараш кхоачашдарца дезду.

Шоаеш тийша йолча техникага дика хьожаш, цахаддаш овсаре болх бара из кийча лоттаеш, хӀара дийнахьара балха декхараш тӀехкхоачашдеш ва бригадера хӀара шофер. Из бахьан долаш укх шера къахьегама овсарле кхо процент лакхъе вӀаштӀехьдаьннад тха бригада.

Къонабараш барт - цхьоагӀо йолча коллективе кхотабара, уж хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагӀбахара, царна юкъе шерра социалистически ях йоаржаяра дукха къахьег Б. Гарданов комсорг волча бригадерча комсомольски организаце. Цун хьалхленца дӀадоладеш чакхдоаххаши да коллективе дика мел дола хӀама.

Коллективе цӀенхаштта къовсам лоаттабу доагора кхом бара тӀехьа. Тха бригадерча къонача шофераша Гарданов Ювнассе Арчаков Ахьмаден дӀаболабаьб областной комсомольски конференце болх дӀаболалуча дента кходаьча доагорца барайтта рейс ира тӀехьара патриотически болам.

Тха бригаде меттел, автотранспортни предприятерча кхыча бригадашка а шерра дӀабаьржаб из керда болам. Цхтаж шофераш ба шо-шоай кхом бара счеташ дӀайолаьь. Царна массанена хьокхам гойташ ба керда патриотически болам дӀаболабаьраш шоаш. Царех хӀаране хӀанзлехьа кходаьд кхо бӀаь гаргга килограмм доагор.

Ништа дика къахьегаш накъаенай укх шера комсомол хьаль 63 шу дизара тхоца социалистически ях лелаеча бригадир К. Бековн групкомсорг М. Мержоеви болча комсомольско - кагирхой бригада коллектив а.

КарагӀдаьннчох кхоачам хинна Ӏе лаьрхӀа бац тха къона транспортникаш. Балха толамаш дӀачӀоагӀ а деш дӀахо йолача хана кхы а хьинарегӀа къахьегаш пхьайтталагӀа пятилетка чакхъякха лаьрхӀа ба уж. «Къонабарий хьинаре къахьегам, берригa низ, хьалкъал — пхьайтталагӀча пятилеткана» яхача девизах болх а беш я.

С. КОТТОЕВ,
МагӀалбикерча автотранспортни предприяте цхьоалгӀча комсомольско - кагирхой бригада бригадир.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Социалистически мехкашкара хоамаш

КХОЛЛАМА ПЛАНАШ

Керттера чергам лоархӀамегӀа долча доакъошта тӀа а бохийташ, хӀаьта ништта производствага дӀайода энергии материалаши кӀезигъе а гӀерташ промышленни производства боарам 30—35 процент алсамбаккхар — ништта декхар оттадьд болгарски индустрена хьалхашка 1981—1985 шерашка. Йоккхий хургья машиностроене, металлурге, химически промышленносте, энергетико еш йола капиталовложени.

ДӀахо шеръе лаьрхӀа Русерен Радомиререн еза-йоккхача машиностроене комбинаташ, Шуманера «Мадара» яха мухъ кхухьа автомобилаш ю завод, Хасковера химически машинаш ю завод, кхыдраш. Цо йиш хулийтаргья машиностроене продукци арахецилга юкъера лаьрхӀача шера 10 процент совгӀа лекхде.

Плана тӀа лаьрхӀа да пхе шера В. И. Ленина цӀи лелаю Кремиковски металлургически комбинаташта реконструкци е. Бургаса юхе хьалъе йолалуй керда комбинат.

Модернизаци ешлатт Врацерчен Димитровградерчен химически предприятешна. Республика экономически карта тӀа хургья мехкадьтта химе керда объекташ.

Модернизаци ешлатт Пловдиверча, Русерча, Бургасерча, хӀаьта ништта «Марица-Восток-2» яхача ТЭЦ. НРБ а Балканашка а дукхьашха хьальъча «Козлодуй» яхача атомни АЭС ишал 440 миговате совбаргба, 1760 мегаваттага а хкоачаш.

(АПН).

ДУКХАГӀА ДОГ ДОАХАР КӀОР ВА

Энергетически гӀулакхашта кӀорах дукхагӀа пайда ийбе тербӀаш ба Румыне. Деш латт из хьабаккхара темпаш сихха лакхъяра тӀадерзадаь гӀулакхаш: карара пятилетка чакхйоалаш 85—88 миллион тоннага кхоачаш тӀаккхетаргба из. Карарча шера йола халкъабоахама плана эзданеш толамца кхоачашъяра яхье баьнна ба хӀанз шахтераш: сахьа боахаш хинар миссел цаӀи ах энергетически кӀор лаьтта кӀалхара хьатӀабаха лерх! Производство лакхача темпашца дегӀаухилга Ӏелашду кӀор баккхара балхий эффективность лакхъяра тӀадерзадаьча гӀулакхий комплексни программа.

ХьалъергӀоацаш социальй мехкдаьттацеи газацеи болх бе безаш хинна электростанцеш. Электроэнерге производствера кӀорацо болх беча станцей дакъа 1980 шера хиннача 35 процентагара 1985 шера 55 процентага кхоачалеш лакхде лаьрхӀа да. ХӀана укх сахьате, технаш а логинтен кӀор боккъабара йола установка. Эсала пайда барабац энергетикана битуминозни сланцех пятилетка чакхйоалаш 15 миллион тоннага кхоачаш яха лаьоХӀал уж. Малхбвлен Карпатий дукхача районашка Трансильване, Дугожски кӀора бассейне кӀори сланеца лохаш комплексни разведка йолалой румыниски геологаша.

Теплоэнергетика база шеръяра балхаш Советски Союзацеи вошал долча кхыча пачъахкалтхенашцеи экономически Ӏилма-техниески дакъе пхьача гӀулакхаш а леладеш ду республике.

(АПН).

«ТКЪАМАШЦА ГӀО, ПАВЛИН!»

Пхи бӀаь гаргга халкъа илли любительски ансамбли халкъа инструментий оркестри я тахан Венгре. ХӀаьта халкъа фолклор дӀайоваийтина дӀадоладир мехка ВНР вӀашагӀъеллача «Ткъамашца гӀо, павлин» олаш хиннача конкурсо. Тайп - тайпара ханаш а професси а йолаш бола нах бар цунца хьашт долаш, чӀоагӀа теркам тӀебахийта зуйш бар дикагӀа йола коллективаш къестаяра этапаш. Исполнителий выступленей хьакъехьа дукха къахкаташ кхьачар студега. Юхадийийр йищъеиа хинна дукха исполнительски традицеш, халкъа иллеш гулдара чӀоагӀа тӀабийрар. Халкъарий клубашка, предприятешка, учрежденешка, юртбоахама кооперативашка, школашка, вузашка хьа йолайир любительски оркестраши ансамблаши.

Хьалхарча конкурса эстафета воркӀ шу хьалха хьаллаьцар цун вошас «Дошо павлино». Из конкурс лоацахарча паччахьалкхеиий къамий фольклора хетаяь яр. ХӀаьта 1977—1978 шерашка йоаелар Венгре духьдукхьача областий музыкальни халкъа творчества традицеш юхадийдаь хӀара кӀирагӀа цкъаза луш хинна сайринара програмашш.

ХӀаьта укх шера цӀаькха а хилар «Ткъамашца гӀо, павлин» яха конкурс. Эпар совгӀа яр цига дакъа лаца раьза йолаш заявкаш яхкийта ансамблаши оркестраши. Итт доакъошхочоа совгӀаташи премеши елар.

(АПН).

ТӀехь - тӀехьагӀа чӀоагӀагӀа сагото айт дунен общественностага США администраце милитаристски пдаташа. Демократически кагирхой Дерригдунен Федераце арахийцача укх плакато (сурта тӀа) дӀадех керда американски ядерни ракеташ Европа территоре тӀа дӀанийсъелга чах ца далийтара.

ТАСС фотохроника.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Дон» яхача агропромышленни комплекса къахьегамхой укх шера бӀаь миллион баккал кӀезигагӀа йоацаш консервированни продукци арахеца лерхӀаш ба.

ХӀанз боахамашка чуацаш латт помидораш. Доккхий толамаш доах СКТ-2 яхача томатоуборочни комбайнашца хьункъам чуацаш болча «Донской» совхоза механизаторашa. Укх сезонагӀа цу тайпарча хӀара комбайно бергба бӀаь гаргга саго беш бола болх, хӀацта продукци кӀезигагӀа йоа а ергья.

Комбайнаш лакха овсарле йолаш хилер теркал а даь «Дон» яхача комплекса переработчикаша къаьстта чӀоагӀа дика кийчъьй сезонагӀа болх бе цехаш. Укхаза балха юкъейоалаяьй тара йоацаш баьцадааращ хьаийдара йола прогрессивни метод. уж пульповозашца хьакхухьалга, механизированни тӀера Ӏойоахилга вӀаштӀехьдаьккхад. Болх бе йолалийтай томатни паста кийчъеш йола керда автоматизированни линеш. Цу дерригнеша торо хулийт хӀара дейна ши эзар тоннага кхоачаш баьцадаарий продукци хьаца а чакхъяккха а.

СУРТА ТӀА: кийчача продукце кердача складо «Дон» яхача агропромышленни комплекса коллективага торо хулийт сихагӀа сортировка еш кийча продукци цхьалхаякка.

Е. НЕДЕРИ сурт.
ТАСС фотохроника.

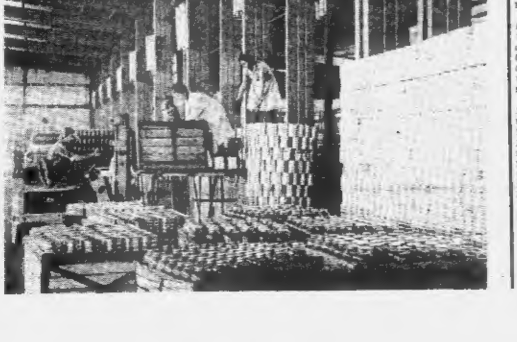

ЦХЬА ШУ ДАЬННАД

ДIадахача шера Нохч-ГIалгIайн пачхьалкхан филармоно хьайиллар берашта лаьрхIа йола филармони. Цу шера Iалльмате дина болх чакхбьннхаб цо берашта музыка йовзийташ, царна эстетически кхетам луш. Укх деношка цуьнан шолгIа сезон хьайиллар цо. Филармоне симфонически оркестро цу сезона хетаь «Музыка — тамашийна дуне» ялача тематически программа санхьердам хулаш тIайийцар бераша.

Цул совIа, царна бIаргайттар «ХьунагIа тIалльнай корсаь» яха театрализовании представлених, городерча дикагIйолчи халкара ансамбльша кийчдаь «Халкарин тамашийна дуне» аха концерт.

А. ВЕК.

Сумгаите вIашагIкхетар

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Малхбузе-германсин города Людвигсхафена делош чакхдаьннад Азербайджана кьонача индустриальни центре Сумгаите. Каспеней Рейнан юкъерча шин городе баха нах доттагIали партнерски гIуллакхаша делладеш бола дил шу совгIа ха я.

Людвигсхафена обербургомистр доктор Людвиг Вернер корте вола ФРГ-ера делегаци кхаь дийнахьа хиннай Сумгаите Бакул йоьваш, из хиннай дуккхача йоккхайчу предприятешка, болх лоштца вIашагIкхетарашт а хиннад цуи.

СУРТА ТIА: Сумгаите вIашагIкхийттача хана Людвигсхафенера Лотте Лиза (аьрдехьарьяр). Ланг Рихард (юьттехьара шолгIаьр), сумгаитиш сталевар Сулейманов Аллахверди (аьрдехьара шолгIаьр). немцой мотт тьеха хьехархо Мамедова Сима (юккъе латтар), химик Агаев Агахан (аьттехьарвар).

Я. ХАЛИЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Куба... Нева йистошка

Советско-кубински доттагIаьла общества коллективни член я Ленинградски пачхьалкхан университет. Испайски филологи отделение вахе волаш, Куба Iи хьакхийтача санна хетаделар сона. Истолаш тIа дада «Гранма», «Хувентуд ребельде» кхи газеташ, «Бохемия», «Нака-де-лас-Америкас», «Исла» кха журналаш, Куба, Латински Америка кхьча мехкаш. Испание дукка тайп-тайпара политически хIиттарча, хазарш художественни литература а дайна сона.

Белгалдаьккхача совхургаш, Ленинградски университет советски испанистика хьалхина моттиг хилар а. КIезига дакъа лаьцадан из гIулакх деча йовзаш йолча лингвиста профессора Васильева-Шведа Ольгас. СССР Iилмай Академе член-корреспондента Степанов Георгеца пхьана издаьа цо испански метта корматинни теоретически грамматика.

Испански метта кубински варианта башхалоьнашта хетаь я дуккхача шеранашка филологически Iилмай кандидата Липашова Ольгас ледало лаьрхIа курс. Иза тема къестаю студенташа курсови а дипломни а белхашка.

Рабьа хиле тIаза ленинградцаша войлал долча мехкара уха хььыший. Царна юкъе хиннаб Карлос Рафаэль Родригеси Антонио Нуньес Хименеси санна болу хоза общественни деятелаш Iилмахойи. Дукха ха йоашлаш университете вена хиннача доктора Франсиско Трат Пуига йийшар кубически архитектурчиен испански а кубински а живописан хетальча курса лекцеш.

Дукха юкъера ца кьасташ испански отделене берзигга преподавательш хиннаб Перлатон гIайрен тIа Кубаьа а пуи туепала халхьа а мIоаргIа раьа хина цIабьидаб уж бераштан а.

КУЛИК-РЕАТЕЗОВА
Василиса,
АПН корреспондент.

ПИКАССО СУРТАШ
СССР-ера ИСПАНЕ ДОЛХ

ГIоражина вола испански художник Пабло Пикассо вавьча дийнахьа девз 100 шу дизарца дувзаденна Эрмитаж ялача ленинградски музеян А. С. Пушкина цIерагIча московски изобразительни искусствай музеян Испание дахьийта лаьрхIад цун ворхI сурт. Уж дIахьохкаш хуртда 5 ноябре Мадриде хьаелларгйолча, Пабло Пикассона хетаьча, эттара хьалхарча дунен халкъашта юкъерча выставке.

Пабло Пикассо — из интернациональни художник ваше деррича дунен тIа вовзаш хиларах хина ца Iеш ший творчества чулоацамца, ший ерригача уйлашца. Советски музейшка йолаш я Пикассо Iалльмате дика коллекцеш.

САМОЙЛЕНКО Сергей,
АПН корреспондент.

МЕРАНО. Шахматех ловзаш дунен тIа хьалхара моттиг лиатара йола Карпов — Корчной матч.

СУРТА ТIА: ловзаш ва дунен чемпион.

АП—ТАСС телесурт.

НИЗБАРАШ ТОЛ

Укх деношка городе Усть-Каменогорске чакхьаьннай ший лоIамах кIалтохаргах латарах йолча спортивни обществий СССР хьалхле лиакхара ихьаш. Цу къовсамашка дакъа лоацаш бар Москвера, Краснодарера, Волгоградера, Смоленскера, Къулбаседа - ХIирий, ЧерсIй-Балкхарой викалаш, иштта ихьбараш.

Къаьстта дика толам баьккхар цу ихьашка вай республикерча спорта мастералла кандидата Муртазалиев Мухаде. 68 килограмм дозал долча, ший подгрупна чубоагIача спортсменашта юкъе пхьа эшо ца эшаш финалага кхоач из.

Финале Мухади къовсавала везаш хул ший оIамагIволча вешийца Муртазалиев Сайд - Хьусепаца. Укказа а воккхагIчун ньттув боал.

57 килограмм дозал долча атлеташта юкъе шолгIа хул Абубакаров Руслан, хIаьта 62 килограмм дозал доли Асхабов Хьусейн виьлагIа маря хилаш.

Берригa уж атлеташ кхебу ДСО «Урожай» ялача республикански совета тренераша А. Магомадовеи А. Ильясовеи.

А. ИЗМАИЛОВ.

Из дийнабараштa эш

ДУККХА а дукх-дукхьа а да халкъа музейшка ду балхаш. Масала, шерра йовзаш я МагIалбикера тIемен къахьегамен сийлен городской музей. Из хьеш доккха гIо дир республикански краеведчески музея болхлошта.

Цига ухаш бола дукхала хоза хеташ а деташ раьза долаш а хьеж исторически документашка, гулъьча экспонаташка.

Хьаеллалу музея экспозици майдарахи лаьттехи долча Советски Iаьдала эттара хьалхарча документашкара.

Дукха ха йоаккх экскурсанташа «Беррига моли ба МагIалбик хьалхьен» ялача раздела юкъ латташ. Документашца, фотографешца, ветеранашей цу хана из хьалхьена дакъа лоацаш хиннарашен шоашта дагадовгIараш дувцаш яздьараша хьалхашка оттаду царна города турпала истори, пун къахьегама турпалий, дукха мехкадьттта доалла моттиг эттара хьалха хьайиллараьй депале гIулакхаш. Хьаеллалу Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттачо шерашка МагIалбик лораярах дувцаш йола оагIош, цига ухал цу бирсача, уизарча деношка арахийна хина «Вперед, за Родину!» оалаш хиннача красноармейски газета номер.

Къахьегама сийлен зале я Малгобекски района тахьнарча денах, юрта боахам, промышленность, культура, просвещени, унахцIено лораяр дегIадоаладеча даьхача толамех дувцаш йола материалаш.

Музея залашка хан-ханнахьа чакхйоах тематически мероприятеш.

Советски Эскаре призыв йолча деношка эскаре баха безаш бола кегирхой ух укхазз. Шоай Даьхен сий доза доаьув лораде баха кийчлуш болча кагирхошта лаьрхIа дувш шоай крал, город, района турпала гIулакхех, МагIалбик бахьан тIом лаьттача хана ший новкъостой кIалхарбахира Матросов Александра даьр мо хоза турпала гIулакх даьд Уличный яхаш тайпан цIи а йолаш хиннача развед. В. Петров командер хиннача «Александр Невский» ялаш танкa экипажо 14 фашистски танк а похаяй, рогага кхоачаш моастагIий а боабаьб. МагIалбика юкъерча улищех пхьанe Владимир Петрова цIи лелаю.

Дерригача халкъа цIеиш долча хана а кхача делача деношка а музея залашка хьайибу керда пионераш, ВЛКСМ мугIарашка ухараш, эттара хьалха луш дола паспорташ дIадел. Даим тIаеттаlу музея экспонаташ. МагIалбика баха нах чIоагIа теркалдеш ба шоай города истори, музейна кхухь цар фотографеш, письмош, сувенираш. Къаьстта гIо деш ба музейна П. П. Селиверстов, Т. Д. Коттоев, Е. И. Золотухин, А. И. Чибенко, дукха кхьбараш.

Вай республикана а Малгобекски района а гаьнне баха бола нах ух МагIалбикерча тIемен къахьегамен сийлен музее. Укхаза хиннаб вошал долча кIирашкахьара бахкийтараш, Венгре Комаровски областа викалаш, Ангола Халкъа Республика къахьегама парте партийни делегаци.

Укхаза хиннай тIом лаьттача шерашка МагIалбик лорееш хиннача танкови бригада ветераний группа. Музейна совгIата елаш цу денаьх дувцаш йола сувенираш.

ХIАРА денна итташ бола нах ух Назрачерча тIемен къахьегамен сийлен музее. Уж ух революци хиннача хана гера бе а доалаш Советски Iаьдал лораяраш, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ферашча фронте лийтараштa дег тIара баркал ала. Дуккха къа а хьийга гулъьна а хIана чIоагIа йоахо а ещ делаеча а экспонице хьахохкаш долча эзараш долча документа. бIаьш йолча экспонаташа даим тIаувз наьха тервам.

Из музей хIанз республикански краеведчески музея филиал я. ХIара денна бега ба укхаза керда материалаш лахара тIаберздабь болх. Iайнай революционни, тIема, къахьегама традицей кIийлен тIа нахa, къаьстта кагирхоштa, кхетам балара балха опыт.

КIезига дац музее сийлахьча хьаьшаша, чуухача наха тийнна совгIаташ. Массанена гургIолчча хьалтеха йоалл хоза оформлени а я йолa цуи авторех цхьанне, Социалистически Къахьегама Турпала, Пачхьалкхен преме лаурсата, СССР Лаккхехьарча Совета депутата Сергей Михалкова еина Советски Союза Гимн.

Сий долча хьаший кинишка тIа яздаьд цо: «Ма дика да-ах шоай Даьхе бахьан шоашта мел могар даьраш бищ ца луш бола наш хилар», биц ца луш бола нах хилар».

МАХ БАЬ царгвоашц доккха да халкъа музейша, керда саг хьалхеначa лоаца дакъа. Цудуххь чIоагIа лоархIаме да культура районни отделаша партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешкa цхьана цу балха участхана — даим терко яр, халкъа музейн дукхагIа хьакр цар идейни боарам лакхбар. музейшка чакхйоахача тематически мероприятей эффективность лакхъяр царна нах дукхагIа юкъеоавр. ХIара музейх хила еза массово-политически болх беча партийни организаце тешаме гIоача.

А. САДОВСКИЙ.

Телеэкрана тIа

ВАЙ МЕХКАХОЧОХ ДОЛА ФИЛЬМ

«Са турпалех дола дошъяаш дар дIадахача кIирандийнахьа Центральни телевидене гойта КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретарах, Социалистически Къахьегама Турпалах, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутатах Кагерманов Алхазур Геннаевичах дола документальни фильм. Из даьккхад Нохч-ГIалгIайчен халкъа поэтессас Ахматова Раисас язьйча «Алхазур — гIетта дода оаьзазар» ялача поэмах.

Фильма тIа дика къьохк А. Г. Кагерманова хьабена отта боаца, бекъда, сий дола никъ. Сийлаьь боккха Даймехка тIом чакхбьннача шера шорч лехкар волаш болх бе воланар цхьайтта шу дьнна кIаьнк. Цул тIехьагIа из хилар прицепщик, тракторист, тракторни бригада бригадир, совхоза директор, парте райкома хьалхара секретарь.

— Цунна дега доагIа ше хьанкара муьл баьккха ди, ше дIадийна алат чуийце ди, — дувц ший турпалех поэтессас Ахматова Раисас. — Алхазур нах кхотабе, кертгерчоа шер низаш гIадахзаве хоьш ва.

Цу дешай маIан кхь а кIоргден дувц Алхазура Iое: «Лаьтте цIачка а во хилац — да хул во. Боккьонда вола ахархо ва лаьтта дукха дезар».

Ше цу тайпарча нахах волга А. Кагерманова хьахайта дукха ха я. Дуккхачарна дагайоагIа хургьа из «Гойтинский» совхозе тракторни бригада бригадир хиина ка. Ерригача республикие гIоръьяне яр цун коллектив. Хьалхарчарца лаьтта аьха, хлат дIадийна, чуийца йоалачарна юкъе хулар из массазе а.

Цхьабакъда, саг эттара дикагIа воаз ший новкъостошта, цунна улпув болх бечарна. Цудуххье геттара чIоагIа теш механизатора А. Топсуркаева А. Г. Кагерманов дуцачох: «Алхазур дика кулгахьо вар бригадир, директор волча хана. хIаьта хIанз а ва. Аттa да цунца болх бе».

КIаьта Алхазур ше тешаш ва толам баккхара кертера эшаш дар кхотачена коллектив хилар долга. Тlакхза аттагIа да, йоах цо, болх тоабе, кхочамбоецераш дIадахеь Бекъда, укхаза деррига а тийшо да шийна тIелаттача гIуланха хьалхара бехктохкам хиларах, балхах дог казаш хиларах. Цох ше дувцача хана укх тайпара масал доаладу цо фильма тIа. ВIаши тевна ахкац Мичурина цIерагIйоаш «Гехичский» ахен совхозаш. Хьалхера яр кIара шера евташ хьукхьадеш, болх дика беш хьайоагIа, шоллагIььр цул дукха а тIехьаьосаш я. Фуд бахьан! Нах оарцагIбака, болх вIашгIехьбакхе ца хао.

Фильм дьаьккхараша масса а оагIорахьара хьагойт шоай турпал, цун сурт-сибат.

Масала, А. Г. Кагерманова дикагIйолча вамалех дувцача хана КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара П. Д. Магомадова белгалдаьккхар из куро-соита ца хилар, нахаца тарзала ховш, массане юкъара гIулакх кертера лерIаш, КПСС обкома бюро член хиларах тарра республика гIулакхий бала кхоачаш волга.

Фильма тIа тайп-тайпарча моттигашка гу вайна А. Г. Кагерманов: лаьтта оахача, хлат чуэцача, школе хьоашIагIа вена. Цхьабакъда, из массаза а нахе юкъе ва, цар дувцачунга ладувгI, царца дагавул, эшшача гIо де кийча ва.

Теркам тIаозаш да укх тайпара кадраш: фильма тIа хьахьокх йоккха хьатт, цига латт хьажийлий элаш. Нах бовки уж цIенхьеш. Цул тIехьагIа экрана тIа хьахьокх районни штабе заседани. Дувцар хьахозаш деце а, вайна гу цIиназаро йийрзa цун юкъ. Парте райкома хьалхара секретарь цIьан хIамехка раьза вовцачоа тара да...

Юха а бIаьсти яьннай. ЦхьайттаелагIча пятилетка хьалхарча шера бIаьсти. Юха а шоай агрегаташ изашка ераьхай механизатораша. Экрана тIа вайна гу цхьаькха Кагерманов — Кагерманов Алхазур Геннаевича воI. «Поэта бекхьахьа хет ший воIах поэт хилча, хIаьта ахархочоа — ахархо хилча» — йоаз воккхагIа волча Кагерманова.

ХIаьта цунна дагалаьттар кхоачашзиннад. Дас дIадоладь гIулакх воIо хьонийцад...

Лоацца аьлча, теледокументалистий вIашгIехьдаьннад вай мехкахочох дог тешадеш дола дика фильм даккха.

М. МУСИЕВ.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ДЕРРИГА А— УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА

— Мила, мишта хIанз цигга наиа а елзаш хала памогаш долаш вайнига доалдаь хинна бер? — аьнна, ше хьачуйийхача кьопача кхалсагага хьттар Грозненски бархIлагIча поликлиника берий консультаце заведующе Сванисян Екатерина Григорьевнас.

— ХIанз дикагIа да из-м, — жоп делар Шакриева Милас. — Из цу лазарах дертда мотташ яцар со.

— Сона а хийттадар яиттa. ХIаьта а дог дилла метаредан тIаьнкха а. Дарба куркхиларах теша веза.

Грозне берашта дарба деча учреждений йоккагIчарах вай я оз консультаци. 25 шу да цига Екатерина Григорьевнас болх бу. царех ... Ше ... Сванисян. Сина деиаденна хьеийца да са из, йоах цо. 10 класс яьккхача, дIахо дe лерхIачуя уйла е па езаш къастадаь яр со. ялаш дувц Екатерина Григорьевнас. ТIом болча хана деша ягIар со. Тха юрта Кочубеевске каст-каста хоаш дар човнаш хиннача салташта лораша госпиталашка дарбош ду. уж юха фронте ... Цу хана чуесса из уйла тIехь-тIехьа дукхагIа кер ...

Хала ха яр со школе дешаш хиннар. ТIом латтар. Учебникаш, тетрадаш ишкъала дар, юкъагIдоахар. Вешта, тIом чакхбьннача хьалхарча шерашка а аттагIа дацар тIадувхачоа а дуача а. Цу халача шерашка школе деша а институт йистелакха а йийзар са.

1949 шера геттара дика дешаш листеьовзах Екатерина Григорьевнас Махачкалански медицински институт.

Хьалхарча шерашка цо болх бу Урус-Мартане педиатр йолаш.

Лораш тоьадар йоах Сванисяна, цудухьа цу юрта йоаш дукхвал берашта дарба дарех доалаш дацар са гIулакх, кхийнарашка а берашка массел хьажа везаш дар. Цул совгIа, хийла бийсана гIатта езаш хулар, хала ума хо ва аьле, сог палгра а вай, салаIа ха кIезига хулар.

Баьда, сона йокха шиола хилар цига айса яьккхача хана. Ца боалаш массе а оагIарехьа дарба деш йола дор а хина дIаэттар со. Дарба дара дукха керда хIамаш дайзар. ХIаьта а каст-каста дагайох сона айса цига ... ха, пох сона доккха беркат даьлар.

Ма дукха новной гIадбиаб Екатерина Григорьевнас ше берашта дарба деш яьккхача цу кIаьхача хана. Шин бер дикагIа хила доладенна гIадъяхача наьна юхь тIа доалача елакъажарал, лазаро митар дикьа хиннача сийрда дакьача берий бIаргел дукхагIа са дог деладеш цхьаккха хIама дац, йоах Екатерина Григорьевнас.

Духхьал цу консультаце болх баь Iаш ма. Цо доккха новкъостал ду Няьсарерча лораштa, из цо шефски гIо деш йола район я.

Дукха ха йоацаш цига яха хилар Сванисяи. шийца кхы а лораш а болаш. Уж хьежер гучадалиа туберкулез доалаш нах бий.

Цо ишта доккха дакъа лоац поликлиника общественни вахара юкъе а. Дуккхача шерашка советски нахаха, къаьстта а кхуиш йоагIача тIехьен унахцIено лорасо дог цIена къахьегарах Сванисян Екатерина Григорьевнана 1976 шера «Знак Почета» яха орден елар.

Со совгIатага дог доахани цIи хазийта дате йолаця хиннац цIаккха а, йоах цо. СовгIат даллел айса хIама ду аьнна а хийттадац. Бакьда, цу совгIато сога уйла яйтар, каралъяьна гIулакха хьалхара бехктохкам лакхбир. Цо кхы а дикагIа балха дехкарийла йир со.

Поликлиникe кIезига бац пун хьехам дIахьалча лораш. Из йоккха хьехамча я. Цо Iохабаь а хIана Iомабеш а йа лораш Исмаилова Мария Ивановна, Межиева Малика, Хашагульгова Ассет, Шакриева Мила, кхыбараш. Уж хIанз шоай гIулакх дика довзаш а, шоай хьехамча санна, из цIена деш а нах ба.

Цу къонача кхалнаха медицински хьехамел совгIа, бахача эшаргдола кхы хьехамаш а ду цо. Из чIоагIа лоархIаш ба уж.

— Наиа санна, дог цIена к тхоца Екатерина Григорьевна, — аьлар Шакриева Милас. — Нанас дича санна, хьаиц оаха цо даь хьехар.

Екатерина Григорьевнас дика хьалкхедаьд ший бераш, советски общества пайда болаш нах баьб царех. Цун воккхагIвола воI Эдуард хIанз минералогически Iилмай кандидат а волаш Ростовски пачхьалкхен университете хьехаш ва. ХIаьта шолгIавола Сергей аспирантуре деша вагIа.

Массанахьа — балха а цIагIа а — шин ерриги гоп лаьл, ерриге ха дIаехкай Екатерина Григорьевна Сванисяна советски обществана пайдане хилара, советски наьха унахцIено лораяра.

Цудухьа цун къахьегама боккха мах баьб партен правительствас. Вай Даьхен эггара лезагIа йола совгIат — Ленина орден енай цунна.

— Цу совгIаташа хойт сона аз деш йола гIулакх вай халкъа чIоагIа эшаш долга, — аьлар Екатерина Григорьевнас. — ТIаккха мишта дергдац из ма хулла дикагIа.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Вильнюсера квартет

Вильнюски струнни квартет каст-каста доазол арахьа концерташ уттадеш хул. Из хиннай Болгаре, Финланде, Австре, ФРГ, Бельге, Мексике, Колумбе, Эквадоре, Перу, Швеце, кхыча мехкашка. Массанахьа а чIоагIа дукха езаш тIаэш квартета коллектив. Из вIашагIъеллай 1965 шера. ХалагIйолча дунен халкъашта юкъерча квартетин конкурсашка цаI яр Льеже хиннар. Цига эттара хьалхара премии йоккхаш котъялар из.

Квартета состав из хьахиннача хана деш хувцаялаза я. Цун репертуаре я классикай, хIанзарча хана гIорбаьнна болча композиторий Прокофьева Шостоковича, Бартока, Пандерецке 200 совгIа произведени.

Витаутас МИКУЛИЧУС,
АПН корреспондент.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — IуйрIнара гимнастика.
10.05 — «Мичад шо, турмалаш!»
10.35 — «Кинопанорамерхой клуб».
11.35 — РСФСР халкъа артистка Долуханова Зарас дIаолла эрсий композиторий романсаш.
12.20 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — Кагирхоех йолча документальни фильмий программа.
16.45 — Кагирхой музыкий концерт.
17.15 — «ПТУ сенна мишта я». «Кузбасера шахтерий сменa». Новокузнецкера № 5 ПТУ юкъеш.
17.45 — «Шахматни школа». «ДIаболлучер класс».
18.15 — «Орденох» телестуде концертни зал».
19.00 — «Миллионний деваши университет».
19.30 — «ХIара сурта тIа — наьх».
19.45 — «Тахан дунен тIа».
20.00 — «Газнарен шахарен илешш».
20.45 — «Американская трагедия» ялача телевизиони дукхасерийни художественни фильма премьера. «Шоалаш» яла хьоалагIа даьха.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Кагирхой адресаш». Комсомол вьна денга.
23.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

9.45 — «Хургйола ца тхьан йолалу». Документальни фильм.
10.05, 12.05 — Испани меттала хьамаьа ле.
10.35, 11.45 — Природоведени. 4 класс. Лаьттан тIа вахар къаьнзара фо мел лоархIам болаш да.
10.55 — ПТУ дешархошта. А. П. Чехов. «Боалий беш».
11.25 — «Нидан боберашь». Iилман-популярни фильм.
12.40, 13.35 — Н. Г. Чернышевский. «Фу де деза?». 9 класс.
13.05 — «Вай беш».
14.00 — «Музе га». Iилман-популярни фильм.
14.20 — М. Агеева поэзи.
15.00 — «КъайлагIча полицина тIалатар». Субтитраш йола художественни фильм.
16.30 — «ГIулакх дера лекха культура хилийтара» (нохчий меттала).
18.25 — Комсомол — ва де. ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Г. Эльмурзаева къамаьл.
18.40 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
19.00 — Киножурнал.
19.10 — «ТелесIийа» (гIалгIай меттала).
19.30 — «Парте XXVI съезда наьхъагIа». «Ловчакой опыт хьаIамаш».
20.00 — Футболах йола СССР чемпионат. Хьалхара лига. «Локомотив» — «Заря» (Ворошиловград). «Локомотив» стадионера трансляци. Перерыве — «Бийса дикаьчв хийла шун, бераш!».
21.45 — Халкъа музыка.
22.00 — «Ха».
22.35 — «ДикагIйола воI». Художественни фильм.

30 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — IуйрIнара гимнастика.
10.05 — «Американская трагедия». Телевизиони дукхасерийни художественни фильм. «Шоалаш» яа хьоалагIа дакъа.
11.20 — «Санъердамe старташ».
12.05 — Н. Мясковский. № 5 йола до минор соната. ДIалох халкъашта юкъерча конкурса лауреат волча Б. Петрушанско (фортепиано).
12.20 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
13.50 — «Бездам делабера опыт».
17.05 — «Гарта кулгаш».
17.35 — «Московски комсомолан гIулакхаш».
18.05 — «Советски валех оттадаь концерт».
18.35 — «Спор-клуб».
19.35 — «Экономика экономия хила деза». «Азот» ялача Северо-Донецки объединена энергоресурсаш кхоара опыт.
19.45 — «Тахан дунен тIа».
20.00 — «Iилман вахар».
20.30 — РСФСР заслуженни артистка Ольга Фреде дIалохь арфаш изъаь пьесаш.
20.45 — «Американская трагедия» ялача телевизиони дукхасерийни художественни фильма премьера. «Суд» яха дийлагIа дакъа.
22.00 — «Ха».
22.35 — «ДоттагIий вIашагIкхетар» яха концертни программа. Алма-Атара передача.
00.35 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45, 14.40 — «Моаршал да тьоъ, Собрегiеш!». Телевизиони документальни фильм.
10.05, 12.05 — Английски мотт.
10.35, 11.35 — Г. Х. Андерсений фольклаш. 4 класс.
11.05 — ПТУ дешархошта. Физика. Ковчанен чIоагIачен хIамай белгалонаш.
12.35, 13.35 — А. С. Пушкин. «Олегах дола илли». 5 класс.
13.05 — Советски изобразительни искусство. Б. Пророков.
14.05 — «Октябрь». Iилман-популярни фильм.
14.15 — «Закон довзаж-те хьана?»

ЭКРАН — ХЬЕХАРХОЧОА.

14.55 — Географи. 6 класс. Австралера бьыдоагIаши са доала хIамаш.
15.25 — Анатоми. Саги физиологии гигиена. 8 класс.
15.55, 17.00 — Джон Рид. Вехарн ахолламен петIамаш.
17.40 — «Горгали» (нохчий меттала).
18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла».
18.30 — Фильм-реклама.
18.35 — «Лакха бехктохкам». Веденски районерча Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатела йола телеочерк.
19.00 — «Пятилетка кхьайттале тIа, шу хьалхара».
18.00 — «Телеграттеав цетт, эротика ю, хьехар лу».
20.00 — Хоккеих йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Крылья Советов». Перерыве — «Бийса дикаьчв хийла шун бераш».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Анена тIехьа вош сать» художественни фильм.

РАДИО

29 октябрь
КОМСОМОЛ Я ДИ

6.30 — «Парте тешаме гIоначаш» ВЛКСМ обкома секретара Х. Дзейтова къамаьл (эрсий меттала).
6.45 — Передачай программа.
7.00 — Амараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
12.15 — «Йоаша йолча республикаште юкъе». Беседа (нохчий меттала).
12.30 — Къонача хьайбациелалерий хьалIаоагIача цIейна хетаь вахта (гIалгIай меттала).
17.45 — «Къахьегамча хьажа деш да сий а». Зарясовы (гIалгIай меттала).
18.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
18.16 — Н. Катаев. «Комсомольцаш» яха новальни цикл (эрсий меттала).
18.30 — «Республика автономе 60 шуи Нохч-ГIалгIайче ший йоIаьнаргIа Россена юкъеяхар 200 шуи кхачара хетаь йола «Интернационализм — вай махана закон да» яха передача (гIалгIай меттала).
18.45 — Боначийнарна йепех хьаша! «Хьалхарча класса дешархо ва вай везале». Беседа (эрсий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
19.30 — Хоамаш.

У К В

19.00 — «Комсомол кхоалаш латта». Ильинский Игорь очерк.
19.12 — «1941 шера нанна 17 шу кхачалар» яха радиоповесть.
20.00 — «Хьа иллеш, комсомол». Концерт.
20.41 — Нохч-ГIалгIай халкъа музыка.
21.00 — Даймехкан вола вален.

30 октябрь
АТЕИСТА РАДИО ДИ

6.30 — Атеизм из хIанзарча идеологически къовсаме (эрсий меттала).
6.45 — Передачай программа.
7.00 — Амараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.20 — «Советски законодательство — дина гIулакх дарах» (эрсий меттала).
8.40 — ДIахьача хана шхедисараш Нохч-ГIалгIайчене лааран бакьашаи, цар беталонаш гучаялари уж дIадахара наькъаш» (нохчий меттала).
12.15 — «Социалистически обрядности наха атеистически кхетам луча цун бола лоархIамe» (нохчий меттала).
12.35 — «Къа хьежар — карцехьара дарба» (нохчий меттала).
12.50 — «Атеист Майрнен Дудар». Очерк (гIалгIай меттала).
18.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
18.16 — «Тамаш йолаш доаца тамашийна хIаьа» (эрсий меттала).
18.31 — «КьорIа — паттара кинишка» (гIалгIай меттала).
18.46 — «Халкъ делаьхьа». Юморескаш (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
19.30 — Хоамаш.

У К В

19.00 — «ГIулакх». Нохчий меттала спектакль. Автор Сугаев Кобилин.
20.11 — «Лирически иллеш». Концерт.
20.41 — «Парти я тхо иллеш». Концерт.
21.10 — Илеш дIаола Дудаев Зелимхано.

Хоамаш

Тахан республике гIоллен Грозне хувцалуш мархаш а йолаш. Йоачан а йоацаш. IуйрIйна кIеаиг-дукха дохк а доаллаш. малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 13—18. Грозне 16—18 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш мархаш а йолаш. йоачан а йоацаш. цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 7—12, дийнахьа 16—24 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийна вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьмой — 9-24-07; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шийарен, ереи, шоаттен деношка

СФ05319. «Грозненский рабочий» издательства типографе, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4014.